

Arabako Foru Aldundia
Diputación Foral de Álava

Gida didaktikoa Berdintasunerako Zine Eskolak

Sinna Mann

ZINHEZBA

1. Zinea eta Giza Eskubideak	4
1.1 Zinhezba	
1.2 Giza Eskubideak	
2. Zine eskolak	9
2.1 Sarrera	
2.2 Xede hezitzailea	
2.3 Adinak	

3. Egoera ezagutu: genero indarkeria	12
3.1. Genero indarkeriaren kontzeptua eta ezaugarriak	
3.2. Genero indarkeriak umearengan dituen ondorioak	
3.3. Artikulua: Adituen arabera genero indarkeriaren jatorria ez da krisia, matxismoa baizik.	
3.4. Erasotzailea genero indarkerian	
3.5. Gehiago jakiteko errekurtsoak	

4. Irudietan murgilduz. Filmearen balioespena.	34
4.1 Laburmetraia	
4.2 Fitxa teknikoa eta sinopsia	
4.3 Balorazio filmikoa	
4.4 Zine hiztegia	

5. Zinea, Giza Eskubideak eta Hezkuntza. Proposamen didaktikoak	41
5.1 Lehen iritziak	
5.2 Genero indarkeria: inor ez dago kanpo!	
5.3 Positiboa indartu	
5.4 Sentimenduak adierazten	
5.5 Mitoak desmuntatzen	

6. Egizu zerbait	55
7. Gehiago jakiteko...	57
8. Peters-en mapa	74

**Kontaktua: Zinhezba
Helena González
Programen Zuzendaria**

**Tel: 945 464519
www.zinhezba.org
helena@zinhezba.org**

1. Zinema eta Giza Eskubideak

1.1 Hitzaurrea

Zinemari eta giza eskubideei buruzko gela hauetan parte hartuko duten haur eta gazte gehienek azkenaldian zinera joateko aukera izango zuten edo, gutxienez, beren film gogokoenen DVDren bat etxean ikusteko aukera izango zuten. Zineen karteldegiek proposamenen aukera eskaintzen digute generoei eta tematikei dagokienez, arrazoi komertzialengatik gehienak iparramerikarrek ekoiztirikoak badira ere, "entertainment industry" deituriko arloan nagusi baitira, hots, "entretanimenduaren industrian".

Irabazi-asmorik gabeko elkartea dugu Zinhezba; neska-mutilen artean ezaguna eta ohikoa da, eta ikus-entzunezko euskarri bihurtzeko ideiarekin sortu zen, zine-areto gehienek ahaztuta duten genero batera hurbiltzeko gune izateko: Giza Eskubideen Zinema, entretenitzeko errealitatez gain gogoeta egiteko errealitateak ere eskaintzen dizkiguna. Uste dugu ondo dagoela tarteka zinera dibertitzera eta ebaditzera joatea, baina beharrezkoa da, halaber, istorio eta problematikei aurrez aurre begiratzea, urrunekoak izanagatik ere gero eta gehiago hartzen baikaituzte eraginpean mundu globalizatu honetan. Ahalegin txiki bat eskaintzen dugu aldatzen ari den eta bertako kide garen mundu hori ulertu eta hobeto ezagutzeko.

Zinema arma boteretsua da horretarako: mugimenduan dagoen argia gure erretinatik sartzen da gure garunera, emozioa eraginez eta gure imajinazioan beste errealitate bat finkatuz. Ikus-entzunezko bitartekoek, ezaugarritzat dituzten hizkuntza motak tarteko, gaitasunak estimulaten dituzte globalizatzeko, sintetizatzeko, harremanak ezartzeko eta informazioak prozesatzeko, eta ikasteko beste bide baten garapena dakar horrek. Ikasleak, gero eta neurri handiagoan gainera, sozializatu egiten dira ikus-entzunezkoen eta informatikaren arloko bitarteko eta teknologien bidez, sarritan indarkeriazko edukiak biltzen dituztenak. Kontzientzia kritikoa sortzea beharrezko erreminta gertatzen zaie jasan behar dituzten irudi negatiboen bonbardaketa etengabetik babesteko.

Hori horrela, giza eskubideetan oinarrituriko hezkuntza (GEH) bultzatzen dugu, hots, prozesu bat, horren bidez pertsonak beren eskubideei buruz eta besteen eskubideei buruz ikas dezaten, ikaskuntza interaktibo eta parte-hartzaile baten esparruan. Giza Eskubideetan oinarrituriko Hezkuntzak jarreraren eta jokabideen aldaketa du aztergai, baita jakintzen eta informazioaren trukearen sustapena ere, eta hori guztia bakearen aldeko kultura batera bideratuta.

Komunikabideei esker iristen zaizkigun informazioek mundu osoan eskubide horiek izaten dituzten etengabeko urraketei buruz ohartarazten digute, mundu horrek blokeatu egiten baikaitu sarritan. Informazio zatikatu eta berehalako horren aurrean, giza eskubideetan oinarrituriko prestakuntza sakona proposatzen dugu, prestakuntza horren garrantziaz kontzientziatu eta ekintzarako motibatuzko, gizarte-sektore guztiak inplikatu hori aldarrikatzeko: hezitzaileak, gurasoak, gazteak, juristak, artistak, gizarte-hezitzaileak, sindikalistak: Giza eskubideak guztientzat dira eta guztien artean defendatzekoak dira.

1.2 Giza eskubideak

Justiziazko gutxieneko eskakizun moralak

Giza eskubideak edozein gizakik gizaki izateagatik galda ditzakeen oinarritzko eskakizunak dira, eta eskakizun horiek ezinbestean bete beharrekoak dira, gizaki moduan garatzeko oinarri-oinarritzko premiak edo beharrianak direlako. Funtsezko eskubide horiek gabe nekez egin daiteke bizimodu duin bat. Gizakiarentzat hain beharrezkoak direnez, honela izendatzen ditugu:

- **Unibertsalak:** gizaki guztiei aitortu behar zaizkie, inor baztertu gabe. Gizaki guztiei gizaki direla aitortuz bermatu behar zaizkien gutxieneko eskakizunak dira.
- **Lehentasunezkoak:** beste eskubide batzuekin gatazka sortuz gero lehentasunez babestu behar direlako.
- **Negoziatu ezinezkoak:** inongo gizarteak ezin dizkie bere kideei eskubide horiek ukatu. Adibidez, gizarte batek une jakin batean herritar guztien "eskubide ekonomiko, sozial eta kulturalak" betetzeko beharrezko baliabideak ez baditu, ezin du egoera hori besterik gabe onartu, gauzak aldatzea ezinezkoa dela argudiatuta; aitzitik, ahalegin guztiak egin behar ditu beharrezko baliabide guztiak lortzeko eta banatzeko, guztiek beren eskubideak erabiltzeko modua izan dezaten.

Gainera, gizarte guztiek lagundu behar lukete mundu osoan gizaki guztien eskubideak errespetatu daitezen, beren gizarte edo herrialdea edozein dela ere.

Hitz gutxitan esanda, giza eskubideak JUSTIZIAZKO GUTXIENEO ESKAKIZUN MORALAK dira, eta eskakizun horiek bete egin behar dira, horiek gabe ezin baita bidezko gizarte bat eta bake eta armoniazko mundu bat eraiki.

Giza eskubideen belaunaldiak

Giza eskubideak pixkana-pixkana aitortu eta onartu dira historia zehar, oraindik amaitu ez den ikaskuntza moraleko prozesu baten bitartez. Prozesu horretan bereiz ditzakegun hiru aldi edo aro nagusiei giza eskubideen "hiru belaunaldiak" esaten diegu.

- **Lehen belaunaldia: Askatasunerako eskubideak**

"Lehenengo belaunaldia" eskubide zibil eta politikoena da. XVI. mendearen hasieratik burgesia Antzinako Erregimenari aurre egin eta honako eskubideak aldarrikatzen hasi zen: bizirako eta segurtasun fisikorako eskubidea, pentsatzeko eta iritzia askatasunez adierazteko eskubidea, norberaren herriko gobernuan parte hartzeko eskubidea, legezko arrazoirik gabe atxilotua ez izateko eskubidea, inpartzialtasun-bermeekin epaitua izateko eskubidea, jabetza izateko merkataritzan askatasunez jarduteko eskubidea eta abar. Oro har, esan dezakegu eskubide horiek oinarritzko balio moral bat dutela gidari: askatasuna.

- **Bigarren belaunaldia: berdintasunerako eskubideak**

“Bigarren belaunaldia” eskubide ekonomiko, sozial eta kulturei dagokie; adibidez, lanerako eta bidezko soldata izateko eskubidea eta etxebizitza, osasuna, hezkuntza, kultura, erretiro-saria eta abar izateko eskubidea.

Eskubide horiek batez ere langileen mugimenduak aldarrikatu ditu azken mende hauetan. Horien bidez benetako laguntza edo babes eman nahi zaie lehenengo belaunaldikoei; izan ere, eskubide zibilak eta politikoak nekez erabil daitezke, gutxieneko sarrera ekonomiko batzuk, gaixotasunei aurre egiteko laguntza edo gutxieneko kultura-maila izan ezean. Era horretako eskakizunak onartu ahala pentsamolde berri bat zabaltzen hasi zen; horren arabera, estatuaren eginkizuna ez zen besterik gabe ordena publikoa eta kontratuak betetzea, baizik eta modu positiboan jardutea, lehenengo belaunaldiko eskubideak bakar batzuen mesederako bakarrik izan beharrean denon esku egon zitezten. Horregatik, esaten dugu bigarren belaunaldi horretako eskubideak berdintasunerako eskakizunen multzoan sartzen direla.

- **Hirugarren belaunaldia: Elkartasunerako eskubideak**

“Hirugarren belaunaldiko” eskubideen arabera gizaki guztiek dute eskubidea ingurune osasuntsu batean jaio eta bizitzeko. Kutsadura eta zaratarik gabeko ingurune batean eta bakean dagoen gizarte batean jaio eta bizitzeko eskubidea ere badute. Eskubide horiek ez dira oraindik nazioarteko adierazpen batean jaso, baina aurrekoak bezain funtsezkoa dira: izan ere, kutsatutako ingurune batean edo gerra dagoen leku batean bizi denak nekez erabil ditzake lehenengo eta bigarren belaunaldietako eskubideak.

Nazioarteko elkartasuna funtsezkoa da hirugarren belaunaldiko eskubideak erabili ahal izateko. Nola lor liteke ingurumeneko kutsadura kentzea, herrialde batzuek ez kutsatzeko konpromisoa hartu arren, beste batzuek hartzen ez badute? Nola lor liteke gerrak betiko amaitzea, herrialde guztiek arma-trafikoa kontrolatzeko konpromiso tinkoa hartzen ez badute?

ESKUBIDEAK MUNDUAN ETA TOKI BAKOITZEAN ERRESPETATZEA

Eskubide zibil eta politikoak

Arlo horretan erdietsi den lorpenik handiena esklabotasuna ezeztatzea izan da, mundu osoan jarduera hori egiteko debekua betetzen den neurrian behintzat. Aipaturiko debekua 1956ko irailaren 7ko nazioarteko hitzarmen baten bidez ezarri zen. Hala ere,

gaur egun herrialde askotan oinarritzko eskubideen urraketa sistematikoa eta masiboa da: torturak, desagertzeak, legez kanpoko atxiloketak, presoek tratatu txarrak ematea, emakumeen bazterketa eta abar.

ONUren ahaleginak

Berez, nazioarteko komunitateak hartu behar luke bere gain bortxaketa horiek salatzen eta beharrezko neurri eraginkorrak hartzeko ardura, ONUren bitartez (horren helburu nagusia giza eskubideen babesa eta sustapena baita), oinarritzko askatasunak errespetatzen ez dituzten gobernuek beren jokabidea zuzen dezaten. Baina, jakina, erakunde horrek ezingo du ezertxo ere lortu, baldin eta askatasun horiek errespetatzen dituztela dioten herrialdeek laguntza material eta morala ematen ez badiote. Esperientziak erakusten digunez, nazioarteko erakundeek giza eskubideak errespetatzen ez dituzten gobernuei presioa egitea oso neurri eraginkorra izan daiteke herrialde horiek giza eskubideen arloan beharrezko berrikuntzak egin ditzaten.

Herriarren ekimenak

Oinarritzko askatasunak sendotzeko beren borondatez zerbait egin nahi duten herriarrek gobernu kanpoko erakundeak (GKE) aukeratu ohi dituzte horretarako; adibidez Nazioarteko Amnistia, Nazioarteko Gurutze Gorria edo beste hainbat, erakunde horiek munduko herrialde askotan ari baitira lanean, eskubide horien bortxaketak salatzen eta biktimei laguntzen.

Gosea

Bigarren belaunaldiko eskubideei dagokienez, honako xehetasunak nabarmendu behar dira. Hirugarren Mundua esaten diogun horretan milioika lagun daude bizirik irauteko gauzarik beharrekoenak ere ez dituztenak. Janari falta, sendatzeko moduko gaixotasunak ezin sendatzea eta analfabetismoa dira munduko arazo nagusietako batzuk. Miseria da munduan gertatzen diren heriotzen arrazoi nagusia, nahiz eta, teknikoki, denon gutxieneko premiak betetzeko aukerak egon. Baina arazoa morala da, ez teknikoa. Azken batean, gizakien arteko elkartasun-ezagatik gertatzen da hori.

Lan-baldintza ezin txarragoak

Gaur egun herrialde askotan badira pertsona asko eta asko, tartean ume ugari, lan-baldintza guztiz osasungaitzetan lan egin behar izaten dutenak, egunean hamabi ordu edo gehiago sartuz, gizarte-segurantzarik edo langabeziarako laguntzarik gabe, eta ia-ia batere eskubide sindikalik gabe. Herrialde aberatsek ez dute hori gertatzeko eragozpenik jartzen, haien enpresak berak baitira herrialde horietan eskulan merkea eta erraza aurkitzen dutenak. Herrialde aberatsetako sindikatuak bai, protesta egiten dute, besteak beste era horretako lanak hartzeak Lehen Munduan lanpostu askoren galera sortzen duelako. Ginebran (Suedia) egoitza duen Lanaren Nazioarteko Erakundea (LANE) ONUren gidaritzapean ari da lanean era horretako arazoei irtenbidea bilatzeko. Hala ere, erakunde horretako herrialdeak arazo horiek konpontzeko beharraz erabat jabetzen ez badira, erakunde horrek bakarrik ezer gutxi egin ahal izango du.

Bakea eta oreka ekologikoa: premia-premiazkoa da elkartasunezko irtenbide bat bilatzea hirugarren belaunaldiko eskubideei dagokienez; salatu beharra dago herrialde aberatsenetako gobernuek ez dutela erabateko konpromisoa hartu kutsadura eta arma-trafikoa kontrolatzeko. Hori dela eta, enpresa handiek kutsadura sortzen jarraitzen dute eta herrialde pobreetako gerra-gatazketan ari direnek erraz asko aurki ditzakete gerran jarraitzeko behar dituzten armak. Hala eta guztiz ere, ONUren agentzia batzuk eta GKE ugari sekulako ahalegina egiten ari dira natur ingurunea babesteko (ADENA,

Greenpeace eta abar) eta beste erakunde batzuk gerra dagoen lekuetatik ihesi doazen errefuxiatuez arduratzen dira (ACNUR, Mugarik gabeko Medikuek, Munduko Medikuek eta abar)

Giza eskubideen aldeko ekintza

- Geure ingurunean

Batzuetan gu geu gara inguruan ditugun pertsonen eskubideak urratzen ditugunak, edo isildu egiten gara beste batzuek hori gure aurrean egiten dutenean. Badira etxekoandre batzuk beren familiako gainerako kideen mespretxua eta ia-ia esklabotasuna jasan behar dutenak. Ume batzuek beren ikaskideen bazterketa eta tratu txarrak jasan behar izaten dituzte. Batzuetan pertsona batzuei utzi egiten diegu eskolako materiala edo beste norbaitenak diren gauzak hondatzen, bidegabekeria bat egiten ari garela pentsatu gabe. Beste batzuetan, berriz, ingurumena zaborrez, zarataz edo kez kutsatzen dugu eta ez gara ohartzen denon eskubideen aurkako zerbait egiten ari garela. Hitz gutxitan, giza eskubideak defendatzeko lehenengo guk geuk errespetatu behar ditugu, gure ingurunean bertan, eta geure buruari galdetu ze bidegabekeria egiten edo onartzen ditugun eta zer egin behar dugun egoera hori nolabait hobetzeko.

Giza eskubideen aldeko ekintzarako jardunbide orokorrak

Giza eskubideak gure ingurunean bete daitezten erne egoteaz gainera, horiek estatuan eta nazioartean sustatzeko egin litezkeen lanetako batzuk adierazi nahi dizkizuegu jarraian:

1. Horien berri ematea: pertsona guztiei ezagutaraztea, beraiek aldarrika ditzaten, eta eskubideak babesten laguntzea.
2. Agintariei eta partikularrei horiek betetzeko exijitzea, horretarako dauden legezko bide guztiak erabiliz: protesta-gutunak, sinadura-bilketa, manifestazioak eta abar.
3. Elkarrekin sortu eta horien alde lanean ari diren boluntarioen erakundeetan parte hartzea (ikusi aurkibideko 6. puntua).

2. Zinema eta giza eskubideei buruzko eskolak

2.1 Sarrera

ZINHEZBA irabazteko asmorik gabeko elkarte da eta zinema, hezkuntza eta bakea bultzatzen ditu.

ZINE, HEZKUNTZA eta BAKEA

Aurreko bi urteetan bezalaxe aurten ere Zinema eta Giza Eskubideei buruzko Eskolak egingo ditugu Euskadiko hainbat eskoletan; orain arte 1.600 ikaslek baino gehiagok parte hartu dute.

2.2. Hezkuntza-xedea

Zinema-eskolen helburua pertsonen funtsezko eskubideetan sakontzea da, balioetan heziz, eta horri begira ikus-entzunezko baliabidea hori erabiltzen dugu desberdintasun-egoerei buruzko jarrera kritikoa sustatzeko.

Alde horretatik, gure helburua da beste gizarte eta kulturei buruzko ikuspegi-eremua zabaltzea, desberdintasun guztiak errespetatzeko: sexua, arraza, iritzia, erlijioa eta premiak; giza eskubideen urraketak identifikatzen ikastea eta sufritzen dutenenganako elkartasuna sustatzea; ingurune hurbilean eta hortik kanpo irtenbideak bilatzeko lanean sakontzea eta gizarte aldatzeko jarrera aktiboa sustatzea.

Honako hau ere egin nahi dugu....

1. Pertsonen funtsezko eskubideetan sakontzea, balioetan oinarritutako hezkuntzaren bidez.
2. Ikus-entzunezko baliabideei buruzko jarrera kritikoa garatzea, irudia ezagupenen unibertsoan txertatu ahal izateko.
3. Zinema-hizkuntza hobeto ezagutzea, sentsibilizazioa eta kontzientziazioa lortu ahal izateko bere adierazpen-baliabideak erakutsiz.

4. Beste gizarte eta kulturei buruzko ikuspegi-eremua zabaltzea, desberdin denari errespetua izateko.
5. Giza eskubideen bortxaketak identifikatzea dagokien eremu guztietan eta sufritzen dutenenganako elkartasuna bultzatzea.
6. Eskubideak eta eskubide-urratzeak bereiztea, eta horretarako munduko eta estatuetako dokumentu eta adierazpen unibertsalak erabiltzea.
7. Giza eskubideen aldeko jarrera positiboak erakusten dituzten albisteak eta informazioak aurkitzea.
8. Leku bakoitzean eta munduan aukera litezkeen irtenbideak hobeto ezagutzea eta ekintza bultzatzea, ikasleen partaidetzaren bitartez.
9. Informazioa emateko hizkuntza eta adierazpideak aztertzea: prentsa, komikiak, zinema, erreportajeak... pertsonen eskubideak urratzea aztergai hartuta.
10. Pertsonen errespetu handiagoa izatea, beren adina, sexua, arraza, iritzia, premia eta kultura edozein dela ere.

2.3 Adinak

Zinema-eskolak 8 eta 18 urte bitarteko ikasleentzat eginak dira. Urteko programazioa adin-talde bakoitzarentzat egokitzen dugu, honako multzoak osatuz:

- 8 eta 12 urte artekoak
- 12 eta 16 urte artekoak
- 14 eta 18 urte artekoak
- 16 eta 18 urte artekoak

2.4 Zeharkako hezkuntza

Eskola hauetarako giza eskubideekin zerikusia duten hainbat gai proposatzen ditugu; era horretan, irakasleek, hezitzaileek eta ikastetxeetako kideek edukiak gelan landu eta zentroaren proiektuan zeharka sartu ahal izango dituzte irakasgai desberdinen bitartez.

Filma ikusi ondoren (euskaraz eta gaztelaniaz) gizarte-hezkuntzazko tailer bat egingo dugu gogoeta pertsonal eta kolektiboa egiteko; horren osagarri gida didaktikoa prestatu dugu, irakasleek edukiak ikasgelan lantzen jarraitzeko modua izan dezazuen.

2.5 Gidaren egitura

Proposamenaren irizpide orokorra filmari buruzko galdera egokiak egiten jakitea da, ematen digun informazio-mota behar bezala balioesteko eta aztertutako arazoei dagokienez duen ikuspegia zehazteko.

Gida didaktikoa filma du abiapuntu eta elkarren osagarri diren 5 atal ditu, era honetan antolatuak:

- Lehenengo atalean zinema, hezkuntza eta giza eskubideak lotzen ditu ZINHEZBAren proposamenaren bidez.
- Bigarren atalean azterketa sozial, politiko, kultural edo ekonomikoa egiten da, landu beharreko gaiaren arabera, eta hori hezkuntzarako erreferentzia-material gisa erabiliko da.
- Hirugarren atalean, hezkuntzaren eta giza eskubideen arteko lotarri den filmaren beraren azterketa egiten da, eta ikus-entzunezko baliabidea hezkuntza-tresna gisa erabiltzen da. Giza eskubideen inguruko gai batzuk lantzeko aukera emango dizueten funtsezko ideiak ateratzen dira. Atal horretan ikus-entzunezko baliabide horri buruzko oinarritzko glosategi bat aurkituko duzue.
- Laugarren atalean jardueretarako proposamen bat egiten dizuegu; helburu zehatzak, aztertu beharreko kontzeptuak, erabili beharreko jardunbideak eta haur eta gazteengan sustatu beharreko jarrerak azaltzen dizkizuegu; aldeztu aurretik garbi utzi behar dugu horiek ez direla baliabide berriak, ikasgelan zuen pedagogia-lanerako lagungarri izan daitezkeen jardura eta iturriak baizik, eta aurrerantzean ere jarraipena izan beharko dutela. Oso garrantzitsua da eskolako hezkuntza-komunitate guztiak bere konpromiso pedagogikoaren bidez Giza Eskubideak defendatzea.
- Gidaren azken atalean bertako gaiak aztertzeke oso baliagarriak iruditzen zaizkigun baliabide batzuk azaltzen dizkizuegu, taldearen jarduerak bere premien arabera egokitu ditzazuen.

3. Egoera ezagutu: Genero indarkeria

3.1. Genero indarkeriaren kontzeptua eta ezaugarriak

3.2 Genero indarkeria: umearengan dituen ondorioak

3.3 Artikulua: Adituen arabera genero indarkeriaren jatorria ez da krisia, matxismoa baizik

3.4 Erasotzailea genero indarkerian:

- Zergatik gertatzen da?
- Posible al da errehabilitazioa?

3.5 Gehiago jakiteko errekurtsoak

3.1. Genero indarkeriaren kontzeptua eta ezaugarriak

Concha García Hernández, Psikologoa, Antsietate eta Estresari buruzko Masterduna

Definizioa

Batzuetan, tratatu txarren izendapen ezberdinek nahasketara daramate: genero indarkeria, etxeko indarkeria, bikotearena, emakumeei egindakoa, maskulinoa, sexista...

Etxeko indarkeria etxean gertatzen denari esaten zaio: senarrak emazteari, amak seme-alabei, ilobak aitonari, etab. Ez ditu kontuan hartzen elkarbizitzarik gabeko bikote-erlazioak.

Genero indarkeriak berriz "emakumeek emakume izateagatik pairatzen duten indarkeria" definitzen du. Bikote barruko indarkeria, ezezagunen agresio fisiko nahiz sexuala, genitalen mutilazioa, ume-hilketa femeninoak, etab. daude barne.

Beste definizio batzuk

Emakumea izateagatik jasaten den indarkeria oro, bai min edo sufrimendu fisikoa, sexuala edo psikologikoarekin erlazioa duena, eta baita ekintza hauek dakartzaten mehatxuak, behartzeak edo askatasuna kentzea erabakitzea ere, bizitza publiko nahiz pribatuan (Emakumearekiko Indarkeriaren Ezabapenaren Deklarazioa. 1. Artikulua. Nazio Batuak, 1994).

Susana Velásquez-ek (2003) genero indarkeriaren definizioa zabaltzen du: emakumearen bizitzaren edozein esparrutan hau diskriminatu, baztertu edo menderatzen duten ekintzak sartzen ditu. Bere askatasuna, duintasuna, ziurtasuna, intimitatea eta osotasun fisiko zein morala erasotzen duen edozein erasoaldia da.

Indarkeria motak

- **Fisikoa:** indarkeria fisikoa besteek objetiboki antzeman dezaketena da, normalean gorputzean azterna uzten duena. Bultzatzea, koska egitea, ostikadak edo muturrekoak ematea, etab., bai eskuekin bai beste gauza edo arma batekin. Ikusteko errazena da, beraz, biktimaren kontzientzia-hartzea

errazten du, eta sozialki eta juridikoki ezagutuena izatea ere egiten du (indarkeria psikologikoarekin konparatuz).

- **Psikologikoa:** Indarkeria psikikoa beti agertzen da automatikoki beste indarkeria mota bat dagoenean. Mehatxuak, irainak, apalkuntzak, emakumea izateagatik agertzen den mesprezua, bere lanari edo iritziei balioa kentzea... Emakumearengan ezaxolak edo isiltasunak ere kulpa sentimenduak sortzen dituen manipulazioa dakar, agresorearen kontrola eta dominazioa oraindik gehiago handituz.

Kategoria honen barnean biktimarentzat sufrimendu psikologikoa beraiekin dakartzaten beste indarkeria mota batzuk ere sartu ahalko ziren, derrigortzea, mehatxuak eta manipulazioa haien helburuak lortzeko erabiltzen dituztelako.

Indarkeria "ekonomikoan", adibidez, agresoreak edozer egingo du biktimak diruarekin zerikusirik ez izateko, biktimak diru truke lan ez egiteko edo irabazitakoa berari ematera behartzeko.

Bestalde, ohikoa izaten da indarkeria "soziala". Kasu honetan, agresoreak biktimaren kontaktuak zehaztu edo murriztuko ditu (sozialak, familiarenak), horrela bere ingurutik isolatuz eta kasu hauetan hain garrantzitsua den laguntza soziala murriztuz.

- **Sexuala:** "Presio fisiko nahiz psikologikoen bidez egiten da, indarkeriaz, beldurraraziz edo babesgabetasunez besteak nahi ez duen erlazio sexuala inposatzeko asmoz" (Alberdi y Matas, 2002). Indarkeria fisikoaren barruan sartu ahal bada ere, emakumearen askatasun sexual ezak ezberdintzen du, eta ez hainbeste bere osotasun fisikoak. Duela gutxi arte, legediak eta epaileek ez zuten agresio mota hau agresiotzat hartzen senar-emazteen artean gertatzen zen kasuetan.

MITOAK

Askotan, genero indarkeria arrazoi hauekin justifikatu eta azaltzen saiatzen da:

- Agresorearen berezitasun pertsonalak (desoreka mentalak, menpekotasunak...).
- Biktimaren berezitasunak (masokismoa, emakumearen natura bera, "bilatzen duela", "probokatu egiten duela", "manipulatzaileria dela"...)
- Kanpoko baldintzak (laneko estresa, arazo ekonomikoak...)
- Jeloskortasuna ("pasio-hilketa")
- Agresoreak bere bultzadak kontrolatzeko duen ezintasuna
- Gainera, badago biktima hauek eta haien agresoreak "bikote konplikatuak" (beti zeuden diskutitzen), "maila ekonomiko edo soziokultural baxukoak edo "etorkinak" izaten direnaren ustea. Beraz, ez dira "gu bezalakoak"... salbu gaude.

Alkoholikoak diren eta haien emazteak txarto tratatzen dituzten gizonak ez dute izaten borrokarik beste gizonekin, haien nagusiekin edo etxearen jabearekin. Jende askok pairatzen du laneko estresa (gizonak zein emakumeak), baina denak ez dira biolento bihurtzen haien bikoteekin.

Azken finean, justifikazio hauek agresorearen erantzukizuna eta errua txikitzen saiatzen dira, eta baita gizarteak arazo honen aurka borrokatzeko hartu beharko luken konpromisoa ere.

INDARKERIAREN ZIKLOA

Genero Indarkeriaren aurkako Lege Integralak erlazio afektiboen esparruan emakumeen aurkako indarkeria azpimarratzen du. Zentzu honetan, Leonor Walker antropologoak bere 1979ko *The Battered Women* liburuan adierazitako "indarkeriaren zikloa"-ren teoria oso erabilgarria da indarkeria pairatzen duten hainbat emakumeren portaera ulertzeko. "Indarkeriaren zikloak" biktimak agresorearengana zergatik itzultzen den ulertzen laguntzen du batez ere. Itzulera honek zenbait profesionalengan porrotaren sentsazioa ekarri dezake.

Indarkeriaren zikloak 3 fase ditu:

1. Tentsioaren pilaketa

Tentsioa bikotearen gatazka kopurua handitzearen ondorio da. Bikotea erasotzailea da, baina oraindik ez du indarkeria fisikoaz erakusten. Biktimak egoera lasaitzen saiatzen da, eta bikoteari molestatzen diona ez egiten saiatuko da, agresioak ekiditeko asmoz. Fase honek urteak eta urteak iraun ditzake.

2. Indarkeriaren leherketa

Lehen fasean pilaturiko tentsioaren ondorioa da. Aro honetan komunikazio guztia galdu egiten da eta agresoreak indarkeria bere zabaltasunean erabiltzen du, agresio psikologiko, fisiko, ahozko edo/eta sexualen bitartez. Fase honetan gertatzen da agresioen salaketa edo laguntza eskatzea.

3. Damutzea

Fase honetan zehar tentsioa eta indarkeria desagertzen dira eta agresorea egin duenagatik damututa agertzen da. Biktimari behin eta berriz zin egiten dio aldatuko dela. Fase honi "eztei bidaia" ere deitu izan zaio, gizona atsegina eta maitekorra agertzen delako, erlazioaren hasierako afektibotasuna berdindu nahiez. Askotan biktimak beste aukera bat ematen dio agresoreari, bere hitzak bihotzez sinesten dituelako. Fase honetan zailagoa da emakumeak bere egoerari amaiera ematea, nahiz eta errepikatu daitekeela jakin, momentu honetan agresorearen aurpegiarik onena ikusten duelako, eta beraz aldatu dezakeenaren itxaropena elikatzen da.

Hala ere, damutze fase honen ostean beste tentsio fase bat etorriko da. Zikloa behin eta berriz errepikatuko da, eta gutxika azken fasea laburragoa izaten hasiko da, eta agresioak gogorragoak. Zikloa zenbait aldiz errepikatu eta gero, 3. fasea desagertuko da, eta tentsio fasea indarkeriaren leherketa amaitu bezain pronto hasiko da.

Iturria:<http://blog.educastur.es/correlavoz/violencia-de-genero/el-ciclo-de-la-violencia/>

TRATU TXARRAK PAIRATZEN DITUEN EMAKUMEAK IZAN DITZAZKEEN ONDORIO PSIKOLOGIKOAK

Walter eta Dutton-ek definitzen duten tratu txarrak jasotzen dituen emakumearen sindromea, kontrako egoerari egokitzean datza. Pertsonak kontrako estimuluei aurre egiteko eta mina gutxitzeko ahalmena handituko du. Bestalde, bere burua, besteak

eta mundua ikusteko moduaren aldaketagatik distorsio kognitiboak ere izango ditu, minimizazioa, ukatzea edo disoziazioa bezalakoak. Estres postraumatikoaren sintomak ere izan ditzazkete: sentimendu depresiboak, amorrua, auto-estima baxua, erru eta gorroto sentimenduak... Arazo somatikoak, disfuntzio sexualak, mendekotasun portaerak eta erlazio pertsonaletan arazoak ere aurkeztu ohi dituzte.

Enrique Echeburúa eta Paz del Corral-ek efektu hauek trauma osteko estresaren trastornoarekin konparatzen dituzte, honen sintomak eta ezaugarriak emakume hauetako batzuetan agertzen direlako: gertaera traumatikoa berriro esperimentatzea, tratu txarrarekin zerikusia duten egoerak saihestea eta aktibazioa handitzea. Emakume hauek lo egiteko zailtasunak dituzte gertatutakoa berrerakusten duten amets gaiztoen ondorioz, beti daude adi, zelatari, suminkor eta kontzentrazio arazoak dituzte... Gainera, antsietate-maila altuak osasun arazoak eta aldakuntza psikosomatikoak dakartza, eta depresio-arazo garrantzitsuak ere agertu daitezke.

TRATU TXARRAK JASO DITUEN EMAKUMEAREN SINDROMEAREN GARAPENA

Marie-France Hirigoyen-ek bi fase ezberdintzen ditu ondorioetan: menderatze fasean gertatzen direnak eta epe luzera gertatzen direnak.

Lehen fasean emakumea nahastuta eta desorientaturik dago, bere identitate propioaz uko egiten du eta erasotzaileari errealitatea ukatzen laguntze dioten aspektu positiboak egozten dizkio. Erasotzaileak haien bizitzan ezartzen duten zentzu faltagatik nekatuta daude, gertatzen ari dena ezin ulertuz, bakarrik eta bere familiarik eta inguru sozialetik isolatuta eta denbora osoan tentsioan, bere bikoteak izan dezakeen edozein indarkeriazko erantzunaren zain.

Marie-France Hirigoyen-ek epe luzeko ondorioez aritzen denean biktimak duten egoera eta **erlazio mota zein den konturatzen direnetik hasten duten faseari** buruz ari da. Garai honetan, emakumeek hasierako txokea izaten dute. Bertan zaurituta, engainatuta eta lotsatuta sentitzen dira, eta gainera gogogabe, nekatuta eta interesik gabe.

Tratamendua

Kasu askotan beharrezkoa izaten da aurretiko garai bat, hau da, emakumeak hausnarketa fase bat pasatzea, edo agian laguntza terapeutikoarekin edo hau gabe erlazio biolento horretatik ateratzeko saiakera pare bat egotea, behin betiko banaketa gertatu arte. Hortik aurrera, laguntza psikologikoak aspektu ezberdinetan jarriko du arreta, aurretik paziente bakoitzaren beharrak eta eskaerak baloratuz.

Bizitako egoerak pertsonan utzitako arrasto konkretuak zeintzuk diren baloratu eta mailakatu beharko dira, tratamenduaren ordena zehazteko.

Oinarrizko eta ohikoenetariko interbentzio batzuk hauek izango ziren:

- Genero indarkeriari buruzko informazioa, zergatiak eta jatorria, mitoak, etab.
- Aktibazio eta antsietatea antzematen den moduaren murrizketa (loezina, agorafobia, paniko-krisiak, ...)
- Autonomiaren sustatzea, bai maila psikologikoan, berari buruzko eta munduari buruzko ideia distorsionatuen aldaketaren bidez, baita maila sozial, ekonomiko,

eta besteetan ere, lanaren bilaketan, laguntza sozial eta familiarak berreskuratzean, etab. laguntzen, ...

Prebentzioa

Prebentzioa da genero indarkeriarekin amaitzeko oinarrizko bidea. Honen barnean aldaketa globalak daude: emakume eta gizonezkoen arteko erlazioak ikusteko eraren aldaketa, rol sozialak eta estereotipoak zalantzan jartzea, hizkuntzaren aldaketa... Pertsona helduak hasi behar dira aldaketa hauek aurrera eramaten, umeei era eraginkorrean igorri ahal izateko.

Gainera, zuk saihestu dezakezu indarkeriazkoa izatera heldu daitekeen erlazio batean sartzea:

- Manipulazioak eta eskatu ez diren hurbilketak detektatuz, erlazioaren une batean zentzurik ez duten promesez ez fidatuz, argi izaten zerbaiti "ez" esatearena ez dela negoziagarria, etab. Guzti honentzat oso garrantzitsua da zure intuizioaz fidatzea, eragiten dizkizun ezerosotasun sententzioetan. Norbait ezagutzen dugunean beti ebaluatzen dugu, guretzat aproposa den baloratzen dugu. Hemendik aurrera balorazioan puntu berriak sartzea besterik ez duzu egin behar, etorkizunean indarkeriazko erlazio batean ez egoteko: ideia sexistak baloratu, bere lehengo erlazioak nolakoak izan diren (berak amaitu zituen edo ez, haietaz nola hitz egiten duen, ...), etab.
- Maitasunarekiko eta bikoteekiko dituzun ideia propioez hausnartu ezazu: emakumearen papera erlazioetan, maitasunagatik zeri egin behar diogun uko, etab.
- Garrantzitsuena zure burua ezagutu eta zure baloreak argi izatea da. Beste pertsonaren baloreak zure baloreen aurkakoak badira, aztertu ezazu eta, batez ere, zuretzat garrantzitsua denari ez egin uko, inolaz ere!

Iturria:

<http://www.psicoterapeutas.com/paginaspersonales/concha/violenciadegenero.htm>

3.2 Genero indarkeria: haurtzaroan dituen ondorioak

Ondorengo hau **Laura Fátima Asensi Pérez**-ek 2006an Alicanten egin ziren **Genero indarkeriari buruzko Jardunaldi Informatibo**etan egindako ponentziaren atal interesgarri bat da:

Pariseko Haurtzaroaren Zentro Internazionalaren arabera, **haurrenganako tratu txarrak** indibiduo batek, instituzio batek edo gizarteak nahi gabe egin ez duen akzio, omisio edo tratu axolagabeak dira, eta baita ekintza hauek edo hauen gabeziak beraiekin dakartzaten umeen askatasunen eta eskubideen murriztapenen multzoa ere.

Bestalde, azpimarratu nahi dut etxeko indarkeriaren kasuetan, ume hauek tratu txar fisiko nahiz psikologikoen biktima zuzenak izateko aukera asko izateaz aparte, bere amek jasotako indarkeriaren hartzaille zuzenak direla, nahiz eta beraiek golpe bakar bat ere ez duten jaso.

Tratu txarrak jasotzen dituen amaren larritasuna, beldurra, ziurtasun eza eta tristezia bizitzean, segurtasun-gabezia eta nahaste izugarria sortzen zaie. Larritasun hau desoreka ezberdinetan erakusten da: desoreka fisikoak, gaueko beldurrak, enuresia, loguraren desoreka, nekea, elikadura arazoak, antsietatea, estresa, depresioa, etab.

UNECEF-en arabera, nahiz eta kolperik ez jaso, egoera biolentoak entzun edo ikusteak ondorio psikologiko negatiboak ditu semeengan. Nahiz eta agresioen objektu zuzena ez izan, indarkeria psikologikoa pairatzen dute, eta beraz, haurrenganako tratu txarrak pairatzen dituzte (Umeen Eskubideen Konbentzio Internazionalak 19. artikuluan "indarkeria mentala" izendatzen du).

Umeak ez dira biktimak euren gurasoen indarkeria ikusten dutelako, "indarkerian bizi" direlako baizik. Indarkeria psikologikoaren biktima dira (batzuetan fisikoa bada ere), eta indarkeria helduen arteko erlazio normalen eredu dela uste dute (Save the Children, ONG).

Baina okerreña zera da: hazkuntza eta heldutze-garapeneko fasean daudenez, haien nortasuna indarkeriaren arabera eratzen dutela, tratu txarren emaitza eta jasotzailearen rola barneratuz. Indarkeriazko jokabideen ereduak hartzen dituzte eta ez dute egokia dena edo ondo dagoena justifikatu ezin denetik ezberdintzen.

Kasu gehienetan indarkeria umeek haien garapen psikologikoa lantzen duten faseetan gertatzen da. Erasotzaile baten umeak beldurrean murgilduta hazten dira. Ume hauek estres postraumatikoak, depresioak edo nortasun desorekek ekar ditzaketen trastorno ezberdinak pairatzeko aukera ezin hobeak dituzte. Eta guzti hau kolperik gabe gertatzen da, tratu txar "zuzenik" gabe. **Etxeko indarkeriak beti eragiten die umei, bai jasotzaile direnean baita lekuko direnean ere.**

Umeengan dituen ondorioak, biktima zein lekuko:

Umeengan nabaritutako alterazioak eremu ezberdinetan eragiten dute (Wolak, 1998):

Arazo fisikoak:

- Hazkuntzaren atzerapena
- Lo egiteko arazoak edo elikadura arazoak
- Erregresioak
- Trebetasun motore txikiagoak
- Sintoma psikosomatikoak (ekzemak, asma, etab.)
- Gose eza, anorexia...

Arazo emozionalak:

- Antsietatea
- Amorrua
- Depresioa
- Isolamendua
- Auto-estimua baxua
- Estres post-traumatikoa

Arazo kognitiboak:

- Hizkuntzaren atzerapena
- Garatzearen atzerapena
- Atzerapena eskolako etekinean

Jarrera arazoak:

- Agresioa
- Animaliekiko krudeltasuna
- Amorrualdiak
- Desinhibitzeak
- Heldutasunik eza
- Piper egitea
- Delinkuentzia
- Atentzio falta – hiperaktibitatea
- Drogamenpekotasuna

Arazo sozialak:

- Trebetasun sozial gutxi
- Introspekzio eta uzkurtasuna
- Ukatzea
- Empatia falta, agresibitatea/aurka egitearen jarrera

Tratu txarrak jaso dituzten emakumeen semeenganako efektu zuzen eta zeharkakoak.

EFEKTU ZUZENAK

- Kalte fisikoa, tratu txarrak, arrisku fisikoa, estres postraumatikoa
- BELDURRA, ANTSETATEA, TRISTEZIA, DEPRESIOA, AGRESIBITEA, ISOLMENDUA, SAIHESTEA

- NAGUSITZEAN JARRERA AGRESIBOA IZATEA: genero indarkeriaren belaunaldiz-belaunaldiko igorpena

ZEHARKAKO EFEKTUAK

- DEFIZITA SORTZEN DUEN HEZKUNTZA: funsgabetasuna, arduragabekeria, diziplina gogorregia, guraso haserrekorrak
- AMAREN ESTRESA: ama → antsietatea, depresioa, beldurra → ez die seme-alaben beharrei erantzuten → beste arazoak
- AITAREN EZAUGARRIAK: aita haserrekorrak, ez oso maitekorrak, agresiboagoak, enpatia gutxiagokoak

Hauek dira indarkeriaren inpaktua umeentzako zenbateraino den gogorra erabakitzen duten faktoreak:

- Adina eta garapen maila
- Generoa
- Indarkeria mota, gogortasuna eta pairatze denbora
- Familiaren testuingurua
- Interbentzio sozial mota
- Estresa sortu dezaketen beste faktoreen pilaketa

Indarkeriaren belaunaldiz-belaunaldiko igorpena

Indarkeria etxean pairatu duten umeengan badira epe luzeagora ere agertzen diren efektuak. Ezagunena jarrera biolentoen ikasketa eredu da. **Ikasketen arabera, ume hauek helduak bihurtzean aukera gehiago dituzte euren bikoteak gaizki tratatzeko, eta euren umeak genero indarkeriaren biktimak izateko.**

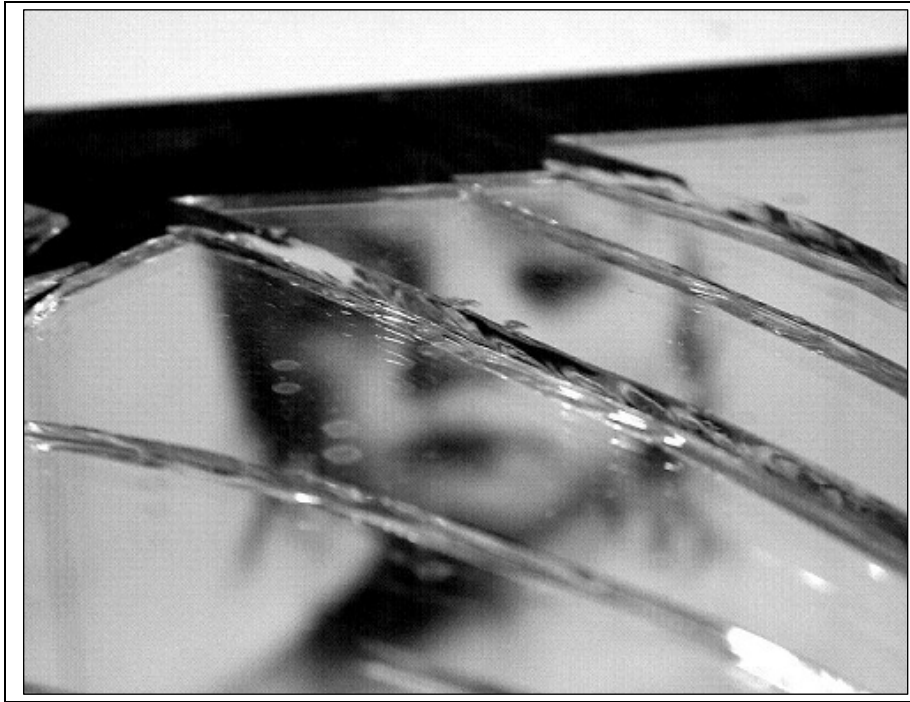
Genero indarkeriaren seme-alabek etengabe eta epe luzez ari dira indarkeria eta boterearen erabilera txarraren egoerak bizitzen. Esperientzia hauek euren garapena, nortasuna, portaera eta baloreak markatuko dituzte nagusitzen direnean. Mundua eta erlazioak era okerrean ikasten hasten dira. Kontutan har dezagun familia soziabilizatzeko lehen aukera dela eta eredu eta rolak eratzean eta garatzean garrantzitsuena dela.

Familiako indarkeriazko erlazioek umeak erlazio interpersonalei emango dien esanahiarengan izango dute eragina, zehatzago generoen arteko erlazioei, emakume eta gizonen arteko. Indarkeriazko jokaera-eredu hauek haien erlazioetan erabiliko dira, jokaera sexista, patriarkal eta indarkeriazkoak sortuz.

Autore batzuen arabera, amak jasotako indarkeria bizitako umeek genero indarkeriarekin erlazionaturiko uste eta baloreak garatzen dituzte, adibidez:

1.- Gizona da familian agintzen duena, besteak obeditu behar diote.

- 2.- Emakumeak gizonak baino gutxiago dira eta ez dituzte hauen eskubide berberak.
- 3.- Gizon batek emakume bat jotzen badu, azken honek merezi zuelako edo probokatu duelako izango da.
- 4.- Emakumeei jotzea normala da, ohikoa eta ez dauka ondoriorik.
- 5.- Besteek zu errespetatzea nahi baduzu, biolentzia izan behar duzu.

Iturria: <http://www.eldiario24.com/nota.php?id=236292>

Genero Indarkeriaren biktimak diren umeen ebaluaketa

- Etxeko indarkeria zuzenean pairatzen duten umek dituzten ondorio negatiboak ohartu behar gara. Hauek ere biktimak dira eta euren garapen fisiko nahiz moralean kalteak pairatu ditzakete.
- Zerbitzu sozial, psikologiko, osasun eta hezkuntza zerbitzuetatik eta baita indar polizial edo juridikoen eskutik prebentzio eta interbentzio osoa eta berehalakoa behar da. Amen, bizilagunen eta orokorrean gizartearen parte-hartzea ezinbestekoa da.
- Amek, psikologoei, irakasleei eta osasunaren profesionalei adi egoteko eskatzen zaie, familiaz barneko indarkeriaren ikusle izateagatik ager daitezkeen adierazle, sintoma eta desorekak zehazteko.
- Testuinguru judizialek, emakumearen aurkako indarkeria adierazten duen eta umek barne dituen egoera bakoitzean ahal den azkarren eta eraginkorren jokatu behar duen, umeen biktimizazioa baloratzeko.
- Testuinguru honetan, epaitegiei erantsitako profesional eta psikologo adituen praktika izango zen egin beharrekoa indarkeria egon den ala ez zehaztuko duen balorazio psikologiko-forensea eta honek emarengan izango zituen ondorioak zehazteko. Horrela, emearen babeserako neurriak hartuko ziren,

fisikoa nahiz psikologikoa izan den indarkeriaren inpaktua bere osasun fisiko/psikologikoan neurtuz.

- Genero indarkeria pairatu dutenek (ume zein amek) bigarren mailako biktimizazioa ere izan duenentzako arreta (epaile, polizia, aditu, abokatu, fiskal, funtzionario etab.-en eskutik). Bigarren mailako biktimizazioa sistemak biktimari ematen dion erantzuna da, bere biktimaren papera berbizitza egiten dionean. Biktimizazio berri hau, gainera, berak laguntza espero duenen eskutik gertatzen da. Kasu honetan ez da bakarrik delitu baten biktimei, baizik eta sistemaren ez-ulertzearena.
- Genero indarkeria jasan duten pertsonen kalte psikikoak eta euren bulnerabilitateak biktimizazioa indartzea ekartzen du. Horrela, behin eta berriro euren traumaren istorioa kontatu behar dutenean, izan duten minean berriro erortzeko arrisku handia dute.
- Biktima eta lekukoa kumeak diren kasuan, beharrezkoak ez diren atzerapenak gertatzea saihestu beharko zen. Hizkuntzak eta aspektu formalek umearen adina eta garapen maila hartu beharko lituzkete kontutan. Parte hartzen duten profesionalek esperientzia eta bermaturiko formazio espezializatu aizan beharko lukete. Umeak behin baino gehiagotan gertaera berdinei buruz deklaratu behar izatea saihestu beharko zen. Agresorearekin aurkitzea ere ekidin beharko zen, umearen babes bisuala behar denean, eta bere intimitatea babestu beharko ziren.

Antzemate goiztiarraren garrantzia umeenganako tratu txarren kasuan

Haurren tratu txarren adierazle diren prebentziorako erremintak birpasatu aurretik, gogoeta hauek egin beharko ditugu:

1. Tratu txarrak jasotzen dituzten umeek arazok izaten dituzte euren eboluzio-prozesuan, maila emozional, kognitibo, sozial eta jarrerazkoan, eta honek euren nortasunaren garapena zaildu egiten du. Horregatik da hain garrantzia prebentzioa.
2. Aurreko puntua kontutan harturik, ezinbestekoa da haurren tratu txarrak ahali keta azkarren antzematea.
3. Antzemate goiztiarra adierazleen irakurketa burutsu baten bidez lortu daiteke.
4. Adierazle hauek tratu txarren arrisku potentziala "erakusten" duten alarma seinaleak dira.
5. Adierazleen erabilera egokiak irizpide ezberdinak izan behar ditu kontutan: agerpenen maiztasuna, testuingurua, modua, non eta noiz agertzen diren eta hauen balizko "konstelazioa".
6. Adierazleek arrisku egoerak seinalatzen dituzte, ez dira faktore erabakigarriak. Ez dira kausa-ondorioak.
7. Guzti hau kontuan hartuz, haurren tratu txarren ebaluazio goiztiarraren adierazle batzuk aztertu ditzakegu.

Haurrengan ikusi ditzakegun adierazleak

Maila ezberdinetako seinaleak ager daitezke:

1. Somatiko eta fisiologikoak

- Orbainak, hematoma, frakturak, mozketak, erredurak, hozka-markak, etab.
- Desorekak elikaduran, esna egotean eta loguran.
- Zabarkeria garbitasun, higiene eta janzkeran.
- Min ohikoa keta ezberdinak.
- Atzerapena garapen fisikoan, emozionalean, kognitiboan edo psikosozialean.

2. Jarrerazkoa keta emozionalak

- Urduritasuna, antsietatea, haserrekortasuna, mesfidantza, adiegi egotea (zaintzan bezala), isolamendua, areriotasuna.
- Nekea, motibazio eza, jangurarik eza, pasibitatea.
- Gogo-aldartearen bat-bateko aldaketak.
- Depresioa, tristezia, auto-estimua baxua.
- Beldurra kontaktu fisikoari edo helduekin interakzio sozialari.

3. Portaerazkoak

- Eskolara maiz eta justifikazio gabe faltatzea.
- Eskolara goizegi sartu eta beranduegi ateratzea.
- Eskolako etekinean bat-bateko krisia.
- Behin eta berriz inor ez dela beraz arduratzen esatea.
- Etxera itzultzeko beldurra.
- Tratu txarrak jaso dituela onartzea.
- Jokaera sexual goiztiarraren adierazpen publikoa.
- Borroka eta eztabaida sarriak.
- Jokaera agresiboa, antisozial eta suntsitzailea.
- Itxuraz arrazoirik gabeko negar krisiak.

Esku-hartzea

Badira landu beharreko hiru arlo, batez ere, etxeko indarkeria jasaten duten umeengan:

- **Emozionala:** Umeak norbaitek entzuten duela sentitzea eta bere sentimenduak azaltzeko aukera izatea, hauek askatu eta bere emozioak normalizatu ahal izateko. Ama asko kez dakite haiek jasotako indarkeria beraien semeengan eragina duela. Haien zalantzak argitzea (ama eta seme-alabei) eta euren ziurgabetasuna murriztea.

- **Kognitiboa:** Umeari indarkeriari buruzko balore eta usteak berregituratzen lagundu.

- **Jarrerazkoa:** Bere bizitzarekiko sentitzen duen ziurtasun eza eta kontrol ezarekin lagundu. Adierazpena hobetu, babes prozedura-planak landu, aurre-egite eta prebentzio errekursoak erabiltzen ikasten lagundu. Tentsioa

maneiatzeko irakatsi, eta era berean bat ez datozen edo agresiboak diren jarrera posibleak.

Iturria: Asensi Pérez, L. F. (2007, 16 de enero). Violencia de género: consecuencias en los hijos. Revista Psicología Científica.com, 9(6). <http://www.psicologiacientifica.com/bv/psicologia-236-1-violencia-de-genero-consecuencias-en-los-hijos.html>

3.3 Artikulua:

Adituen arabera genero-indarkeriaren zergatia matxismoa da eta ez krisia.

Bartzelona, 2012ko urtarrilaren 11 (EFE).- Genero indarkeriaren adituak ados daude, urtearen hasiera tragikoaren zergatia (Espainian hildako 5 emakumeekin 9 egunetan) emakume eta gizonen arteko desoreka egoera eta matxismoa dira, eta ez krisia edo Gabonetako elkarbizitza, azken hauek erantsitako faktoreak direlako.

Hildako 5 emakumeek – Girona, Puig-reig, Tarragona, Zafra eta Fuengirolan (azken honetan krimenaren autoreta jakiteke dago) larrialdi-argiak piztu dituzte. Dena den, Efe-k galdetutako adituen arabera larrialdi-argi hauek ez ziren inoiz itzali behar, ezkutuan bizi den errealitate baten icebergaren punta besterik ez baitira hilketa hauek.

Institut Català de les Dones (ICD)-aren zuzendariak, Montse Gatellek, Eferi zera azaldu dio: biktimen artean ez dago loturarik, honek esan nahi du indarkeriaren arrazoia "egoera sozial konkretu bat dela: emakumearekiko jarrera bortitza oraindik ere irautea".

Gatellek, "lakra sozial honen aurrean larrialdietako argi gorria inoiz ez itzaltzea" eskatu duenak, "krisiak indarkeriazko jarrerak argira ekarri ahal dituela" aitortu du, baina krisia beste faktore bat besterik ez dela defendatu du, eta ez indarkeria matxista eragiten duen arrazoia.

Bikotearekin bizitzeak dakarren elkarbizitzaren intentsitatea ere ez da arrazoia, nahiz eta oporretan handiagoa izan, baina Gatellek beste faktore bat dela onartzen du. Hala ere, ez da faktore erabakitzailea, "zergatiak sakonagoak direlako eta gazteen agintekeria-erlazioetan hasten dira".

Gatellen ustez botere publikoek ez lukete burua hegala azpian ezkutatu beharko, oso mezu argiak bota beharko lituzkete larrialdi-argiak piztuta mantentzeko sentsibilizazioan, prebentzioan eta hezkuntzan desoreka sexualarekin amaitzeko lan egiten den bitartean, hau baita Gatellen ustez indarkeria matxistaren oinarritzeko arrazoia.

"Senarrek emazteen gaineko boterea dutela ez pentsatzea", esan du ICDko zuzendariak. Honek Heziketa Profesionaleko hiru institutuetan (bi Bartzelonan eta bat L'Hospitalet de Llobregaten) programa pilotu bat jarri du martxan "gazteen arteko abusuzko erlazioei buruz hezteko".

Generalitat-aren Indarkeria Matxistaren Aurkako Segurtasun Programaren zuzendari ohia eta genero politiketan espezialista den Alba Garcíaren arabera "nahastea sortzen da indarkeria matxistaren arrazoia zein den identifikatzeko orduan azalpen partzialak ematen direnean: dependentzia

ekonomikoa, familiako erlazio gatazkatuak, elkarbizitza, langabezia, krisia, ...”.

“Indarkeria matxista elkarbizitza familiarak dakarren zailtasunengatik, erasotzaileen patologiengatik edo erokeria-atakeak direla esanez justifikatu nahi izatea indarkeria matxistaren benetako izate-arrazoia ukatzea da”, Garcíaren hitzetan, Sant Feliu de Llobregateko (Bartzelona) Udaletxean prebentziorako lan egiten duena.

Bere iritziz, krisiak edo elkarbizitza handiagoak faktoreak dira, “baina indarkeria hau benetan eragiten duena matxismoa da”. Badaki indarkeria mota hau ezin izango dela “bat-batean” ezabatu, eta horregatik administrazioek ez dutela esfortzurik erabili gabe utzi profesionalak hezterako orduan eta orain atzera bota ezin diren politika publikoetan aurrera egiteko orduan.

Alba Garcíak uste du Ongizate-Estatuak pairatu dituen atzerakaden ondorioak emakumeek pairatzen dituztela “kargu gehiago hartzen dituelako bere gain zerbitzu gutxiagorekin”, eta murrizketa hauek “erasoak jasan dituzten emakumeen mesfidantza sentimendua eta desesperantza indartzeko” arriskua dagoela, denuntziazera ez ausartzeko arriskua.

Beatriu Masià Tamaia Elkartearen zuzendaria da eta indarkeria matxistaren interbentzio psikosozialean lan egiten du. Urtero erasoak jasandako 120 emakumeetaz arduratu da. Berak azaltzen du “emakume baten aurkako erasoak ez dela inoiz bat-batean agertzen eta beti dagoela eskalada eta kronifikazio bat”.

Azpimarratu du oportetako elkarbizitza handiagoak edo arazo ekonomikoengatik sortutako diskusioak “ezin dira inoiz arrazoitzat hartu, faktoreak besterik ez direla”.

“Kontutan hartu behar dugu biktimak informazioa izan duen, laguntza izan duen, profesional batek bere egoeraren berri zuen eta ondo informatu duen”. Aditu honentzat hainbeste indarkeria matxistaren arrazoiak “maila handian arazo estrukturalen eta maila txikian emakume hauen egoera partikularrean bilatu behar dira”.

Masià zerbitzu sozialen murrizketak kausa-efektu moduan erlazionatzera ausartu ez bada ere, hauek “emakumearen egoerari kalteberatasuna gehitzen diotela” baieztatu du. EFE.

Iturria: <http://www.abc.es/agencias/noticia.asp?noticia=1062912>

3.4 Agresorearen papera genero indarkerian:

- Zergatik gertatzen da?
- Posible al da errehabilitazioa?

Elena López García. Osasunaren Formazio eta Garapen Pertsonalerako Elkarte.

Historian zehar, indarkeria toleratu eta gatazkak konpontzeko bidea bezala estimatu izan da. Emakumeekin erlazioan, hauen aurkako indarkeria

agresoreek desberdintasunean sinestearen adierazpena da, ezberdintasuna sexu maskulinoaren nagusitasun bezala hartuta.

Agresibitateaz, indarkeriaz edo tratu txarrez hitz egitean, planteamendu eta ondorio okerretara garamatzaten galderak sortzen dira, adibidez: agresiboa al da gizakia naturaz? Zer da agresibitatea? Zer dira tratu txarrak? Gauza bera al dira indarkeria eta agresibitatea? (Espada eta Torres, 1996a). Hemen galdera hauei erantzuten saiatuko gara.

Agresibitatea egoera arriskutsuetan era positiboan erantzuteko dugun moldatze-erantzuna da. **Indarkeria**, bestalde, pertsona batek beste batengan duen ekintza baten egite edo ez-egite ez beharrezko eta suntsitzailea da. Honen adibidetzat familiarreko eztabaida batean gertatzen dena hartuko dugu, aitak deskalifikazio, oihu eta mehatxuekin bere iritzia agresiboki ezartzen duenean. **Pertsona guztiak izan daitezke agresiboak, baina honek ez du esan nahi indarkeria erabili behar dutenik.** Agresibitatea gizakiaren biziraupenarentzat funtsezkoa izan den bitartean, indarkeria beti izan da suntsitzailea. Gizakiaren jokabide biolento eta krudelenek ez diote autodefentsaren intuituari erantzuten. Beraz, etxeko tratu txarrak familiar baten partetik behin eta berriro gertatzen diren eta min fisikoa edo pertsona baten askatasuna murrizten duten agresio fisiko, psikiko, sexual edo beste motatakoak direla esan dezakegu.

AGRESOREAREN EZAUGARRI PERTSONALAK

- Pertsona askok uste dute muturreko agresibitatea desorekatu psikiko, gaixo mental edo desadostasun emotiboak dutenen eskutik jasotzen dela. Egia da tentsio afektiboak dituen gaixo batek pairatzen dituen agitazio eta psikomotrizitate asaldatuak agresiozko ekintza biolentoak egitera eramaten dituela. Konkreтуago, nortasun psikopatikoaren ezaugarrietako bat erreakzio agresiboaren eta hauek sortu dituzten estimuluen arteko desoreka erraldoia da (Pastor, 1994b). **Dena den, gizon biolentoen artean populazio normalaren artean baino psikopata eta neurotikoen portzentaje altuagoa badago ere (Conger eta Miller, 1966), agresibitatea ez da bakarrik gaixotasun hauen ondorioa.** Hau argi eta garbi ikusten dugu bere biktimarena aurka egiten duen gizon "normalak" mina egin duela dakienean eta alhadura edo autokritikaren bitartez barkamena eskatzen saiatzen denean. Egia esan, alhaduraren estrategia juizio sozialaren borondate ona jasotzeko eta horrela zigortua izateko aukerak murrizteko egiten du. Beste batzuetan auto-justifikazioa erabiltzen dute arrazionalizazioaren bitartez, biktimaren "gaiztakeria" kritikatu, euren jarrera agresiboa ulergarri bihurtuz.

- **Gizon biolentoa ez da klase sozialak konketu batekoa, eta edozein hiri edo lekutan gerta daiteke.** Pertsona hauen ezaugarri pertsonalei buruz orokortu ezin bada ere, ikasketa ezberdinen arabera gehienek artean berezitasun, bizipen eta egoera konketuak daude. Agresoreen portzentaje altu bat tratu txarren biktima edo lekuko izan da noizbait, eta jokaera hau erlazonatzeko era normala bezala bereganatu du. Botere-sistema bezala bizi izan dute, etxean egiten badute autoritate handiagoa lortzen dutela eta nahi dutena egin dezaketela ikasi baitute. Gizon biolentoa jokamolde hori aurrera eramateko osagaiak ematen dituen gizarte-sistemaren emaitza da. Bere bikotearekiko kontrol eta botere absolutua lortu nahi ditu. Egiten duenean, pentsatzen duenean, sentitzen duenean. Bere bikote aberea dela uste du, posesiotzat hartzen du, eta honen bizitzaren aspektu guztiak kontrolatzeko eskubidea dauka (Espada eta Torres, 1996c).

- **Mota honetako agresoreek oso irudi txarra izaten dute haiei buruz**, beraz euren auto-estimua ez da oso ona izaten. Pertsona bezala porrot egin dutela uste dute, eta horregatik era mehatxarian eta onnipotentean aritzen dira, indarkeriazko ekintza bakoitzarekin indartzen saiatzen direlarik.

-**Patologikoki jeloskorak izaten dira**, eta euren bikoteen arretan lehenak, azkenak eta bakarrak izan nahi dutelarik. Beraz, indarkeriazko egoeren hasieraren atal garrantzitsua euren bikoteak utziko dituztela okerki uste dutenean gerta daiteke. Ez dute kontutan hartzen euren bikoteak erlazio mota ezberdinak izan ahal dituela (lagunartekoak, familiarenak, ...). Hain gutxi fidatzen da egiten duenaz, beti dagoela jeloskor, bere emaztearen afektua kentzen dion edonortaz mesfidantza sentitzen duela etxean geratzean ahi duela.

- **Garapen pertsonal eta sozialaren eremuetan ere, gizon hauek ezaugarri batzuk izaten dituzte:**

Eremu intelektualean (fisiko eta kulturalaren artekoa): euren prozesu emozionalei arretarik ez ematea ikasi dute, hauek euren pentsatzeko era zailtzen dutela uste baitute. Hau da gizon biolentoaren maskulinitateak duen eremurik garrantzitsua, hemen bere pentsamendua inoiz ez dela okerra uste duelako, eta horrela hasten delako indarkeria emozionala, bere buruarekin eta besteekin.

Eremu fisikoan: bere buruari indar fisikoaren bitartez, ibiltzeko eraren bitartez kirol batzuen bitartez, etab. Bere nagusitasuna frogatu nahi dio.

Eremu emozionala: Kanpoko nahiz barruko mundua barrutik prozesatzeko duen modua gutxiago garatua dago, emozioek besteen aurrean ahulago bihurtzen dutela uste duelako. Horregatik erreprimitzen du eremu hau.

Eremu soziala: eremu honek beste pertsonekin ditugun kontaktuak, elkarrekintzak eta trukeak garatzen uzten digu. Gizon biolentoak lehia-erlazioak sortzen ditu, eta bere bikotearen truke sozialak kontrolatzen ditu. Gizona emakumea baino gehiago denaren ustea definitzen eta indartzen duten pentsaera guztiak (bai mito nahiz tradizioak izan) defendatzen ditu gizon biolentoak, era honetan lortzen baititu bere abantailak.

ZER GATIK ERASOTZEN DUTE?

Ez dago tratu txarrak eragiten dituen arrazoi bakar bat, baina orokorrean badira **genero indarkeria agertarazi dezaketen arrisku faktore batzuk**:

Desoreka:

Geroago aztertzen diren aldagaiak existitzen badira ere, ezaugarri garrantzitsuenetako bat emakumea gizonarekiko bizi dezakeen desoreka erreal da (indar fisiko gutxiago, diru-dependentsia, etxean egoteagatik erlazio sozialak gutxiago izatea...) Ekonomikoki bere bikotearen menpe dagoen emakumeak aukera gehiago ditu epe luzera indarkeriazko erlazio bat bizitzeko. Era berean, emakumeak familian subordination-rola duenean, tratu txarrek epe luzeagoan iraungo dute. Kasu hauetan emakumeari balioa kendu zaio (berak tolerantzia, menpekotasun, sakrifizio

paperak bere gain hartuz), eta horrela tratatu txarrekiko egoitzapen beharra indartu da.

Iturria: <http://www.espanah24.es>

1. Faktore soziokulturalak

Badira klase baxuenetako gizonak klase ertain edo altukoak baino biolentoagoak direla baieztatzen duten estatistika kriminologikoen portzentajeak (Wolfgang eta Ferracuti, 1967). Hala ere, estatistika hauek ez dute esaten kale baxukoa izatea biolentzia izatearen arrazoia dela, eta beraz kontu handiz hartu behar dira datu hauek kausalitatearen eskema erabiltzerakoan, ziurrenik arrazoia beste variable zehatzagoek baitira (Pastor, 1994c).

Mundu soziala aztertzen duten zientziek portaera agresiboa frustrazioa, abersioa edo arrisku fisiko nahiz psikologiko baten mehatxua bezalako motibazioen ondoriozko esperientzia goiztiarren edo ikasketa sozialaren erantzuna direla azpimarratzen dute euren ikasketekin. Faktore sozialak dira eurentzat arrazoi bakarra. Baina perspektiba errealista eta zientifikoago batetik ikusita, gizon biolentoaren erreakzioak variable ezberdinen mosaikoaren ondorio direla ikus dezakegu.

2. Faktore biologikoak

Ikuspuntu biologikoak agresioa gure naturaren parte dela azaltzen saiatzen dira. Desmond Morris-ek (1969) gure hiriak indarkeria anonimoa nagusitzen den kaiolak bezala deskribatzen ditu.

Dirudienez, hormona sexuak ondorio zuzena dute sexu bakoitzaren berariazko jokabideetan (Martín Ramírez, 2000b: androgenoek haserrearen tendentzia agresiboaren handitzea ekartzen dute. Estrogenoek aldiz, aurkako ondorioak dituzte. Dena den, ez daude hau egiaztatzen duten datu nabaririk, gizonezkoen indarkeriazko portaeran ikusitako ezberdintasunen kausa-efektu korrelazio-aldiberekotasunak baizik.

Hau esanda, perspektiba biologikotik ondorengoa ondorioztatzen da: biokimika eta jokabidearen arteko erlazio funtzionalak badira ere, gaur

egun oraindik zaila izate da kausa keta efektuak bereiztea. Oraindik badira hutsarteak hormonak eta gizon biolentoaren agresioa nola erlazionatzen diren ikasten saiatzen den eremuan(Martín Ramírez, 2000c).

3. Faktore psikosozialak

Orain arte emandako azalpenak kontutan hartuta, argi dago jokamolde perturbatu hau ingurugiro-mekanismo edo mekanismo genetiko soil bezala ulertzen duten muturreko jarrerak ezin direla defendatu. Beharrezkoa izaten da bikotearen erlazio mota sostengatzen duten uste eta printzipioen inguruan pertsonalki hausnartzea. Horrela ikusiko dugu zeintzuk diren agresoreak dituzten ideia okerrak. Ideia hauek kulturalki hedatu dira, gizona indarkeria fisiko, psikologiko edo sexualaren bidez nagusi dela adieraziz. Modu honetan rol sexual estereotipatueta sinesten duten gizon tradizionalistak hazten dira.

Emakumearekiko guztiz negatiboa eta diskriminatzailea den jarrera indartzen da horrela, sexuen arteko desorekan oinarritua. Glick eta Fiske-ren arabera (1996) ideia hauen inguruan dabil:

a) *Paternalismo dominatzailea:* emakumea gutxiago eta ahulagoa dela pentsatzea eta gizonaren irudia goratuz.

b) *Lehiakortasuna generoak bereiztean:* emakumeek inguru publikoan maneiatzeko beharrezkoak diren ezaugarri eta trebetasun sozialak ez dituztela esatea.

c) *Areriotasun heterosexuala:* emakumeei gizonezkoak maneiatzeko erabiltzen duten botere sexuala leporatzea. Ikuspuntu psikosozial batetik, badira jarrera eta uste misoginoak agresore mota honen elementu komun eta ezberdintzailea izan daitekeela iradokitzen duten ikasketa ezberdinak (Ferrer eta Bosch, 2000). Eriksson-en ustez (1997) etxeko indarkeriak sexuen artean dauden botere-desorekak islatzen ditu: emakumea bere sexuagatik izaten da indarkeriaren biktima, eta gizonak hau erabiltzen du bere boterea gauzatzeko.

5. Faktore psikopatologikoak

Badira indarkeriazko jokaerak eragin dezaketen beste faktore batzuk: alkoholismoa, arazo ekonomiko larriak, epe luzeko langabezia, drogazaleatasuna, ukazio afektiboko aurreko arazoak, edo desoreka psikopatologikoak. Faktore guzti hauek estresa sortzen dute, eta era positibo eta osasuntsuan aurre egiten ikasten ez bada, ondorio latz hau izan dezake. Dena den, faktoreak dira, ezin dira arrazoi bakarra bezala ulertu. Garrantzitsua da argitzea (Espada eta Torres, 1996) Europako Erkidegoko eta Estatu Batuetako ikasketa batzuen arabera, etxeko tratu txarren eragile nagusia erasotzailearen nortasuna da. Askotan, erasotzaile hauek ezaugarri patologiko komunak dituzte: oldarkortasuna, paranoia (jeloskortasunezkoa), ziurtasun eza, nortasun depresiboa edo bere auto-estimua baxua indartzeko besteak bere akatsengatik errua botatzeko joera. Perspektiba honetatik uste da erasotzaileak arazo psikologiko edo psikiatrikoa duelako jokatzeko duela era ez-moldatu honetan, disfuntzio bat pairatzen dutenez sentikorrak eta ahul sentitzen dira eta indarkeriaren bidez saiatzen dira egoera orekatzen.

Ikuspegi honetatik ikusita, erasotzailea den gizonak "izaera sadikoa" (Lelord eta André, 1998) deitzen denaren ezaugarriak izan ditzake. Izaeraren desoreka hau duenaren helburua beste pertsona sufriarazi edo dominatzea izaten da. Bestearen sufrimendu edo nagusitasuna haien gozamenerako bilatzen dute, eta ez beste helbururen bat lortzeko bidea bezala. Legea ez urratzea lortzen dute, bitartean beste pertsona "era legalean" sufriarazten duten bitartean (publikoki apaltzea, mehatxuen bidez beldurtzea, bestearen sufrimenduarekin gozatu, besteari ekintza zapaltzaile edo iraingarriak eginarazi, etab.). Bi kasuetatik batean, izaeraren desoreka hau beste desorekaren batekin erlazionatzen da, gehienetan paranoidea, nartzisista eta antisoziala.

ESKU-HARTZE PSIKOLOGIKOA AGRESOREAREKIN

Erasotzailearen errehabilitazioa ez da bakarrik sarritan posiblea, baizik eta beharrezkoa, indarkeriaren zikloarekin amaitzeko (fisikoa nahiz psikologikoa) eta berrerortzea saihesteko. EHU-ko Psikologia Klinikako Katedraduna den Enrique Echeburúa errehabilitazioaren arrakasta bi puntu hauen arabera dela ziurtatzen du: erasotzaileak erasotzaile izatearen kontzientzia izatea eta aldatzeko motibazioa izatea. Espainian 1995an jarri ziren martxan lehen errehabilitazio proiektuak, Echeburúaren koordinazioarekin eta Emakumearen Euskal Institutuaren eta gobernu lokalaren laguntzarekin. Katedradunak azaltzen duen bezala, programa tratatu txarrak jasotzen zituzten emakumeak urteetaz lagundu eta horietariko asko erasotzailearen bizitzen jarraitzen zutela eta uzteko intentziorik ez zutela ulertzean jaio zen. Erasotzaileei laguntzea eta bere indarkeriazko jokaerak uzten laguntzea tratatu txarrak jasotzen zituzten emakumeei laguntzeko beste era bat zen. Terapia hauek biktima banatu eta erasotzailetik urruntzen denean ere beharrezkoa izaten da, eta baita erasotzailea kartzelan zigorra betetzen ari denean ere. Adituek argi daukate indarkeriazko erlazioak izan dituen pertsonak berriro egingo duela hurrengo bikotearekin, honekin irabazi argi bat duelako: emakumearen mendetasuna. Dena den, programa hauek arazo batekin egiten dute topo, diru publiko gutxi hori etxeko indarkeriaren biktimei laguntzeko erabili beharko zela uste duen sektorea. Hala ere, bada errehabilitazio tratamenduaren aldeko nahiz aurkakoek uste duten zerbait: terapiak ez dute kartzela zigorra ordezkatu behar.

Terapiak (hasteko, 4 hilabeteetan zehar 15-20 saio, asteroko saioetan) gizona gehiago dela esaten duen estereotipoa, rol sexualak, inpultsoen kontrola, jelskortasuna, etab. Lantzen dituzte. Lortu nahi dena erasotzailea bere biktima degradatzean bere burua ere degradatzen duela konturatzea da, eta jarrera hauek uztea bientzako dela onuragarria. Tratamenduaren helburua indarkeriaren kontrolera bideratu behar da, bikotea berriz elkartuko den edo az aparte utzita, eta ezin da amorraren kontrolerako teknikaren baten bidez agresio fisikoaren amaitzera bakarrik bideratu.

Tratatu txar psikologikoak dira kontrolatzen zailenak direnak, eta indarkeria fisikoa amaitu eta gero jarraitu dezakete. Oraingo perspektibak indibiduala den tratamendu kognitibo-konduktual baten aplikazioa dira, pertsona bakoitzaren beharretara moldatzen dena, gizon zakarrek taldeko saioak ere erabiliz, jarrera zakararen kontrolerako tratamendu psikofarmakologikoa duen familia-indarkeriazko programa baten arlo zabalagoan, oso inpultsiiboak diren eta gogo-aldartean desorekak dituzten gizonen kasu berezietan, laguntza bezala. Programa terapeutikoa luzea

izan behar da (gutxienez 4 hilabetekoa) eta urte bat edo bi dirauten jarraitasun kontrol erregular eta gertuekin.

Taldeko saioak terapeuta batekin batera erasotzailea izandako batek eraman ditzake, adibidez bezala. Hauen helburua jarrera biolentoen ohiko mekanismoak (negoiazioa, minimizazioa eta kanpoko arrazoiei errua botatzea) neutralizatzea da. Era berean, arazoak kontzientzia hartzea, arazoaren erantzukizuna hartzen laguntzea, aldaketa posiblea dela ikusaraztea eta eguneroko arazoei aurre egiteko estrategia efektiboak sortzea helburu garrantzitsuak dira. Horrela, aldaketaren beharra adieraztea (norberaren erabaki moduan eta ez kanpoko presioek eraginda) eta indarkeriaren katearekin amaitzea talde terapeutiko hauen oinarritzko helburuak dira, eta handiagoak diren lorpenak izateko ezinbestekoak. Horregatik izan behar du erasotzailearen arreta psikologikoa biktimaren tratamendu integral batek.

Argazkia: Ernesto Pastor

Tratamendu hauek erasotzaileak bere arazoa onartu eta aldatzeko motibazioa duenean izaten dute arrakasta. Epaitegietatik bidali eta tratamendua behartuta egiten duten pazienteen arrakasta portzentajea, bestalde, oso baxua da, kasu hauetan erasotzaileak ez duelako barruko motibazioa, bere jarreraren aldaketa garrantzitsu bat gertatzeko beharrezkoa dena. Arazoaren ukazio total edo partzialak laguntza terapeutikoa eskatzea zailago bihurtzen du. Horregatik da hain garrantzitsua lehen fase hauetan pazientearen oraingo arrisku-maila eta aldaketarako motibazio-maila.

Erasotzaileekin egindako interbentzio terapeutikoen helburua suspentsio-tenporaleko teknikak erakustea, jeloskortasunaren gaia lantzea, edateko joera kontrolatzea, sesgo kognitiboak berriro ebaluatzea, arazoaren soluziorako estrategiak diseinatzea, erlaxazioa eta komunikaziorako ahalmenak praktikatzea eta amorruari aurre egiteko eta inpultsoak kontrolatzeko teknikak irakastea da. Teknika hauei buruz egin den ikasketa baten arabera, tratamendua amaitzean lortu den arrakasta portzentajea %81koa da, eta 3 hil da ahaztu behar terapia uztearen edo egin nahi ez izatearen maila %50ekoa dela (Echeburúa eta Fernández-Montalvo, 1997). Programak hain ezberdinak izanda eta orain arte erabiltzen diren teknikak hainbeste direnez, ezin dugu behin-betiko ondoriorik atera.

Dena den, argi geratu zena reinzidentzia-tasa tratamendua jasotzearekin bakarrik asko murrizten dela da. Perspektiba prediktibotik ikusita, arrakasta terapeutikoen faktoreak ondorengoak dira: erasotzailearen adina,

egoera ekonomiko lasaia, indarkeria berandu hastea eta bikoteko saio gehiago egitea. Ikuspuntu orokorretik, berreziketa eta bersozializazioa beharko ziren, abildade falta hauen arabera, eta baita emakumeri buruz dituzten distortsio kognitiboen berrestrukturaketa; variable aldatu moduan jarraitzen dutenak kontuan hartuta (Gómez, 1999):

-Beste pertsonekin erlazionatzeko defizitak.

-Bere ekintzen erantzukizuna ez onartzea.

-Kontrol emozional baxua, indarkeriazko inpultsoa ezin kontrolatzera daramana.

-Auto-estimua maila baxua.

Honetaz aparte, tratatu txarren egoerak arrazoi ezberdinengatik gertatu eta jarraitzen direla; interbentzio programa honetan aurkeztu diren tratamendu-proposamenak ezin dira homogeneoak izan.

ONDORIOAK

Behin genero indarkerien arrazoi ohikoenak ulertzen saiatzen diren perspektiba eta ikuspuntu ezberdinak ikusita, argi geratzen da ez dagoela emakumearekiko gizonaren indarkeria pizten duen arrazoi bakarra, indibiduo bakoitzean era ezberdinean inter-erlazionatzen diren faktore ezberdinen multzoa baizik, tratatu txarren jokaera ezberdinak sortuz. Gainera, arrazoi bakar bat ez dagoena, erasotzailearentzako interbentzio terapeutiko bakarra ere ez dago, teknika psikologiko ezberdinak erabili ahaliko ziren etorkizunean arazo honen prebentziorako, errehabilitaziorako eta berrerortzeak saihesteko, beti ere biktimetan pentsatuz, hauek direlako azken finean indarkeria jasaten dutenak. Gero eta urgenteagoa eta garrantzitsuagoa da arazo honen soluzioa ikuspuntu guztietatik lantzea, gaur egun erabiltzen ari garen estrategiak insufizienteak direlako, bai biktimaren arretan, erasotzailearen errehabilitazio eta berrerortzeen prebentzioan eta baita gizartearen partetik kontrol faltan ere.

ITURRIA: <http://www.papelesdelpsicologo.es/vernumero.asp?id=1160>

3.5 Gehiago jakiteko errekurtsoak

Neskentzako gida: "No te lías con chicos malos"

<http://www.malostratos.org/images/pdf/No%20te%20lies%20chicos%20malos.pdf>

Themis: Emakume juristen elkarteak

<http://www.mujeresjuristasthemis.org>

TAMAIA. Familiako Indarkeriarena urkako Emakumeen elkarteak

<http://www.pangea.org/dona/tamaia/>

Emakume banatu eta dibortziatuen elkarten federazioa

Badago "Genero indarkeriaren biktimak" deitzen den atala, urteka (izenak, datak...)
<http://www.separadasydivorciadas.org/>

Tratu txarrak eta emakumeen aurkako indarkeria

<http://www.diba.es/bibliotecas/bibliotecaelectronica/recursosselectronicos/dossiersigui.es/dossiers/dossier6.asp>

Genero indarkeriaren aurkako erakunde feministen estatu-sarea

<http://www.redfeminista.org/>

Emakumeari eskainitako Arreta Florencia

Florencia tratu txarrak jaso dituen emakumeari eskainitako larrialdi-zerbitzua da. Aholkularitza juridikoa, psikologikoa, ekintzak, etab. Eskaintzen ditu. 24 orduz funtzionatzen du, urtean 365 egun.

<http://www.florencia-902116504.org/menu.html>

Emakume progresisten federazioa

<http://www.fmujeresprogresistas.org/>

<http://cultura.gencat.net/bpt/bptarragona.cultura@gencat.net>

Emakumeekiko tratu txarren ikerketarako komisioa.

<http://www.malostratos.org>

Informazio eta akzioarako zentro feminista

<http://www.cefemina.org/>

Eraso Sexualen Biktimentzako Asistentzia Zentroa

(Centro de Asistencia a Víctima de Agresiones Sexuales C.A.V.A.S)

<http://www.violacion.org>

Giza Eskubideak. Human Rights

<http://www.derechos.org/ddhh/mujer>

Fundación mujeres

<http://www.fundacionmujeres.es>

Familia-indarkeria

http://www.educarenigualdad.org/media/pdf/uploaded/old/Doc_76_Angeles_Espinosa.pdf

Errekurtsoen sarea

IBILBIDE ADMINISTRATIBOA

Zerbitzu sozialak eta lehen mailako arreta

-Aurkeztutako arazoaren identifikazio eta diagnostikoa eta irtenbideak, deribazioa edo jarraipena bilatzea.

-Baliabide ezberdinetara iristeko sarrera da, babes-etxeetara, esaterako.

-Laguntza espezifikoak erraztu eta tramitatu: diru-laguntzak, elikadura eta etxebizitza.

Osasun-laguntza (lehen mailako arretako zentroak, osasunaren oinarritzko arloak, plangintzak, ospitaleak, osasun mentaleko zentroak, etab.).

-Diagnostikoa, lesioen fisiko nahiz psikologikoen tratamendua.

-Garrantzitsua da medikuaren errebisio bat egitea erasoak egon direla dakigunean edo uste dugunean, nahiz eta emakumeak denuntzia jartzeko intentziorik ez izan.

-Zentro hauetako batzuetan lesioen informea eta beste osasun-protokolo batzuk betetzen dituzte.

-Garrantzitsua da emakumeak lesioen informea exijitu dezakeela jakitea, eta zehatza izan behar dela, dauden edo egon daitezkeen prozesu judizialak aurreikusiz.

Orientazio, informazio eta emakumearentzako arreta guneak

-Administrazioen menpe daudenak munizipalak izan ohi dira. Urteak daramatzaten edo berriak izan daitezkeen zerbitzuak dira. Programa ezberdin asko daude, informazio orokorretik arreta bereziraino.

-Garrantzitsua da lantzen dugun arloa betetzen duen programarik dagoen.

Larrialdiak

-Beste zerbitzuen lan-ordutegitik kanpo, emakumeak euste eta deribazio lanak egingo dituen beste zerbitzu osagarrietara jo dezake. Ostatu ere eman ahal diote.

Garrantzitsua da emakumeari larrialdi-telefono bat ematea behar duenerako.

-Bartzelonan larrialdi sozialen telefona dago eta beste leku askotan polizia egiten dute lan hau zerbitzu sozialekin koordinatuz.

-Larrialdietako zerbitzuek emakumearen egoera psikofisikoa hartu behar dute kontutan krisi egoeretan.

Babes-etxeak

-Baliabide espezifikoak dira. Funtzioa arrisku egoeran dauden emakumeei babesa eskaintzea da.

-Etxearen talde profesionalak emakumea eta bere seme-alabak egonaldian zehar laguntzea du helburu eta biziako egoeraren, oraingo arriskuaren eta birgizarteratze-iniziatiben identifikazioan lan egiten du.

-Egonaldia etxearen eta kasu konkretuaren arabera aldatzen da, baina normalean 6 hilabetekoa izaten da gehienez. Nerabeen kasuan adin muga bat egon daiteke.

-Etxea non dagoen segurtasun arrazoiengatik konfidentziala da. Etxera sartzea lehen mailako zerbitzuen bitartez egiten da, eta kasu askotan ez da berehalakoa.

Aterpeak

-Arrisku edo larrialdi handiko kasuetan udalek eskainitako lo egiteko tokiak.

-Egonaldiak 2-3 egunekoak izaten dira, leku egokiena zein den aztertzen den bitartean (babes-etxea) edo babeserako neurriak hartzen diren bitartean.

-Ez dira beti udalaren lekuak izaten, gela alokatuak, pentsioak, etab. ere izan daitezke.

Segurtasun-gorputzak

Polizia Nazionala, Guardia Zibila, Ertzaintza, Polizia Lokala...

-Tratu txarrengatik denuntziak jarri. Denuntziak epaitegi edo fiskaltzan ere jar daitezke, eta kasu batzuetan egokiagoa izango da.

-Denuntzia jarri aurretik garrantzitsua da beti zerbitzu juridiko batean aholkua eskatzea, eskura daukagun espezifikoenean. Denuntzia idatzita edo prestatuta eraman dezakegu aholkularitza juridikoko zerbitzu batetik. Jarraian hasiko den prozedura zein den jakitea garrantzitsua da, eta denuntzia jartzearen balioa zein den baloratzea (aspektu juridikoak, biktimaren ziurtasuna, emakumearentzat duen esanahia).

-Hiri handietan emakumeen aurkako delituetan berezituriko polizia-etxe bereziak daude. Beste toki batzuetan programa edo agente bereziak izan ditzakete, esaterako, biktimaren arreta-zerbitzuak. Fiskaltzak eta Epaitegiek ere zerbitzu berezituak izaten dituzte.

-Toki batzuetan babesa lortu daiteke, batez ere arreta espezifikorako protokolorik baldin badago.

Orientazio-zerbitzuak eta laguntza juridikoa epaitegietan

-Aholkularitza legala eskaintzen dute. Dokumentazioa aurkeztu aurretik doaneko justizia izateko laguntzen dute. Epaitegien eta abokatu-elkargoen bidez aurkitu daiteke.

-Profesional hauek etxeko indarkerian formaziorik duten jakitea garrantzitsua da, bigarren mailako biktimizatzea ekiditeko.

Biktimarentzako arreta zerbitzuak

- Denuntzia jartzeko eskubide eta aukerei buruzko orientazio legala eskaintzen dute.
- Batzuek tramitazioan eta prozedura juridikoan zehar konpainia eta laguntza eskaintzen dute.
- Duela gutxi sorturiko zerbitzuak dira eta eskaintako programak ezberdinak dira.

Fiskaltza eta epaitegiak

- Denuntzien tramitazioa eta prozedura legalaren hasiera (zibila edo penala).
- Behin behineko eta kautelazkoak diren neurriak hartzea eta erasotzaileentzako urruntze-aginduak jartzea.
- Azkenaldiko tendentzia fiskaltza eta ofiziozko txanda berezituak sortzea da.

4. Irudietan murgiltzea: Filmaren gaineko balorazioa

Atal honetan, gako batzuk garatuko ditugu "Sinna Mann" animazio-filma ulertzeko eta aztertzeko; gako horiek hurrengo atalean garatuko diren jardueren osagarriak izango dira.

Errealitatea ikusizko hizkuntzaren bidez araka daitekeela jakitea eta lanabesak erabiltzen jakitea, ikus-entzunezko narrazioa kritikoki aztertzeko.

- Irudien eragina baliatzea, narrazio zinematografikoaren bitartez, Giza Eskubideen aldeko gogoeta eta ekintza eragiteko.

Balioetan hezteak; esaterako, tolerantzian, elkartasunean eta aniztasunean, hizkuntza filmikoaren bidez, zeharkako gaietan eraginez; esate baterako, bakearen aldeko heziketan, kontsumo arduratsuan eta ingurumenean.

4.1 Marrazki bizidunak:

4.1.1 Historia pixka bat

Egile asko bat datoz esaterakoan Émile Reynaudek sortua dela marrazki bizidunen zinema. Egia da frantsesak baino lehen, beste aitzindari batzuek bestelako tramankuluak asmatu zituztela, mugitzen diren irudien ilusioa sortzeko (linterna magikoa, dioramak, panoramak, fenakistoskopioak, estroboskopioak, zootropoak...); baina jostailu optiko horiek lortutako emaitza halako mugimendu zikliko batera murrizten zen eta oso mugatua zen, gainera.

Reynauden lana funtsezkoa gertatu zen eta animazio-zinemarako oinarri teknologikoak eman zituen; gainera, mugimendua hartzeko eta erreproduzitzeko argazki-sistemarako oinarri teknologikoak ere ezarri zituen, eta jakina da, sistema horiek, azkenean, irudi erreala zinema sorrarazi zutela. Izan ere, ordura arte erabili ez ziren (edo aldi berean behintzat erabili ez ziren) elementu batzuk baliatu zituen frantsesak; esaterako, halako tira luzea, euskarri gisa; bobinak; tiran egindako zulaketak eta material gardenak. Berrikuntza horiek batera erabiltzerakoan, mugitzen diren irudien proiektzioan kalitate maila handia lortu zen eta, era berean, mugimendu ez-ziklikoen irudikapena lortu zen.

Gustukoa dut pentsatzea Reynauden *Pantomimes Lumineuses* lanak, eskuz marraztuak eta proiektatuak, historiako lehenengo ikuskizun zinematografikoa izan zirela (jakina, baita animazio-zinemakoa ere). Badakigu hori kontraesanean dagoela aldi eta alde orotan zabaldua dagoen bertsioarekin; hau da, zinema ofizialki 1895eko abenduaren 28an jaio zela, Parisko Kaputxinoen Bulebarreko Kafe Nagusiko sotoan, Lumière anaiek emanaldi ospetsu hura eman zutenean. Eta hori ere kontraesanean dago animazio

Zinemaren Historia 1908an hasi zela diotenekin, hau da, Émile izeneko beste frantses batek "Fantasmagorie" lana eman zuenean: Émile Cohl.

Esan behar da animazio zinemaz era generikoan hitz egiteak nola halako nahasmendua ekar dezakeela. Beraz, garaiko animazio zinemarako bi kategoria handiak bereizi behar dira:

1) "2D animazioa" edo "Marrazki Bizidunak": Marrazkien bidez egiten den animazioa eta "biraderaren pausoa" izeneko teknika erabilia egiten diren lanak dira; hau da, irudi erreala kamera zinematografikoaren bitartez grabatzen da, baina fotograma bakoitza etenik gabe erregistratuta ("fotogramaz fotograma").

2) "Stop Motion Animazioa": Hainbat teknika daude izen horren azpian: Clay Animation (animazioa material moldagarriarekin), Cut-Out Animation (ebakin-animazioa), Sand Animation (harea bidezko animazioa), Puppet Animation (panpina-animazioa), pixilation (animazioa egiazko aktoreak erabilia)...

Esan daiteke marrazki bizidunen zinema, berez, ez dela egon modu erabakigarrian errealitatearen mendean, narrazioak eraikitzerakoan. Izan ere, animazioko marrazkilarien asmoa ez da izan ingurua era errealista batez erakustea, ingurua puztea, karikaturizatzea baizik. Zinema, ordea, behartua dago, haren hastapenetan behintzat, ingurutik behar dituen irudiak erauztera, bere diskurtsoa eraikitzeko. Kontuan hartu behar da, hasieran behintzat, zinema errealitatea erregistratzeko, dokumentatzeko, modu bat dela; eta era berean, errealitatea aztertzeke lanabes zientifiko baten gisakoa dela, Muybridge argazkilariak argazki-sekuentziekin egin zuen bezalaxe. Egia da hastapen haietan ez zela aurreikusten lan zinematografikoak komertzialki ustiatzea, ez bazen jendea entretenitzeko eta feriako atrakzio gisa, hura gauza berria baitzen; hala ere, hasierako zinemagileak ohartu ziren zinema lanabes baliosa zela, errealitatea birsortuta istorioak kontatzeko.

Iturria: http://www.portalcomunicacion.com/cat/pdf/aab_lec/28.pdf

4.1.2 Marrazki bizidunen ezaugarriak:

1. Mugimendua:

Objektu bat edo subjektu bat mugimendu baten protagonista izan dadin, eta ekintza bat eragin dezan, gutxienez hiru marrazki izan behar ditugu, haren mugimenduak zer-nolako noranzkoa hartu duen jakin dezagun.

2. Abiadura:

Magnitude fisikoa da; distantzia bat eta horixe ibiltzeko behar den denboraren arteko erlazioa.

Marrazki bizidunen filmak egiterakoan, bi kontzepturi aurre egiten dieten egoerak agertzen zaizkigu uneoro: denbora eta lekualdatzea. Erlazio hori funtsezkoa da, pantailan mugimenduaren efektu erreala islatzea lortzeko zenbat denbora beharko den kalkulatzeko aldera eta erabakitze aldera (hau da, mugimendu bat zenbat irudi finkotan deskonposatu behar den kalkulatzeko), betiere mugimendua berreraiki eta proiektatzerakoan.

3. **Erritmoa:** Mugimendu bakoitzaren denborak aldian behingo tartetean errepikatzea da.

Iturria: <http://www.disenoutem.cl/ean/?p=27>

4.2 Fitxa teknikoa eta sinopsia

Jatorrizko izenburua: SINNA MANN
(Gizon haserretua)

Ekoizpen urtea eta herrialdea: Norvegia, 2009

Iraupena: 20 min.

Zuzendaria: Anita Killi

Generoa: animazioa

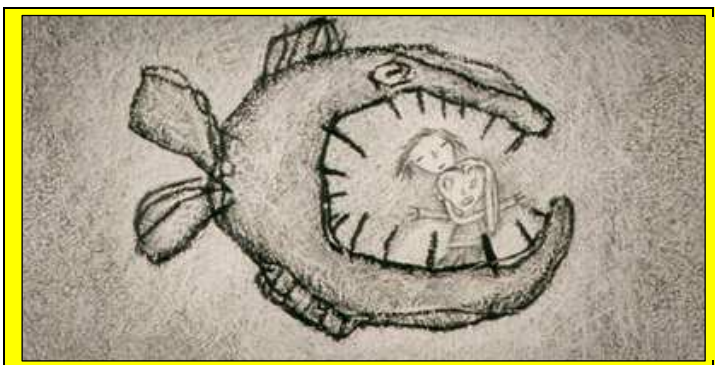
Sinopsia: Ama-arraina hiltzean, Boj-ek nahikoa izan duela erabakitzen du eta bere fantasietatik aurrera ateratzeko indarrak ateratzen ditu. Sekretu izan beharko ez ziren sekretuei buruzko laburmetraia.

4.3. Laburmetraiaren funtsezko uneak:

Sinna Mann aparteko laburmetraia da: bere teknikaren kalitateagatik eta tratu txarrei buruzko istorio gogorra kontatzerako orduan izan duen fintasunagatik, ume baten ikuspuntutik. Atal batzuk azpimarratiko ditugu:

Aita

Lasai al dago aita orain? Hau da Boj-ek, istorioaren protagonistak, esaten duen lehen esaldia. Bere ama eta bera kontu handiz ibiltzen dira aita ez molestatzeko, nekatuta dagoelako. Berez izututa daude, aita haserretzen denean gizon beldurgarri bat ateratzen delako bere barnetik eta min handia egiten dielako. Dena apurtzen du, baita Boj-eri hainbeste gustatzen zaion arrain-ontzia ere. Haserrealdia amaitzean, aitak inoiz ez dela berriz ere haserretuko esaten du, eta amak zauriak sendatzen dizkio ...

Konta ezazu

Boj-ek ezin du bere aitarekin jolastu. Etxetik atera eta lorategian bere txakur lagunarekin aurkitzen da. Honek papera eta arkatza ematen dizkio. Berari esaten dio nolakoa den bere beldurra ... bere lagunak idaztera animatzen du, baina Boj-ek ezetz dio, sekretu bat dela. Bat-batean, txori batzuk kantan hasten dira: "konta ezazu". Une honetan Boj-en bizitza eta istorioa aldatzen dira: Erregeari idazten dio "Aitak jotzen gaitu. Nirea al da errua?"

Zu konpondu beharko zara

Erregea Boj-en etxera joaten da eta zera esaten dio: "Zuk ez duzu errurik. Oso ausarta izan zara". Aita, belauniko txikitu egiten da eta semeari barkamena eskatzen dio. Baina hori ez da nahikoa. Erregeak esaten dio konpondu beharko dela, barruan duen gizon haserretua ezagutzera heldu behar delako...

4.4 Zinema-hiztegia

Film bat hainbat hartualdiz, eszenaz eta sekuentziaz osaturik dago. Hiru osagai horien bidez antolatzen dira historiaren eduki dramatikoa eta estetikoa; horietako bakoitzak oso zeregin zehatza du film baten eraketan eta, aldi berean, osagaiak era askotakoak izan daitezke.

Hartualdia

Hartualdia kameraren egintza bakarra da hasieratik amaieraraino; hau da, Zuzendariak "Hasi!" esaten duen unetik "Eten!" esan arteko denbora hartzen du, iraunaldia kontuan hartu gabe.

Hartualdiak funtsezko hiru elementu ditu:

1. Planoa, proportziozko neurri gisa hartuta (enkoadratzea
2. Objektua erreferentziazat harturik kamerak duen kokalekua (angelumendua)
3. Kameraren mugimenduak.

Hiru elementu horiek konbinatuz historiari buruzko informazio-motaren bat emateko aukera dugu; horregatik, hartualdia oinarrizko adierazpen-unitate den planoarekin parekatu ohi da.

Plano-motak.

Enkoadraketaaren arabera

- **Long Shot edo Plano Luzea:** Oso ikuspegi zabala hartzen du eta batez ere paisaiak, eraikinak, zerua, etxe osoak, mendiak eta horrelakoak erakusteko erabiltzen da. Horrez gainera, plano-mota horrek emozio-funtzioak ere bete ditzake. Bere helburu nagusia testuingurua eraikitzen laguntzea da, ekintza inguru fisiko batean kokatuz.
- **Full Shot edo Plano Orokorra:** Plano honen ezaugarri nagusia garaiera da, pertsonaia edo pertsonaiak oso-osorik ageri baitira, burutik hasi eta oinetaraino. Plano horren bidez aukera dugu gure pertsonaiaren ezaugarri batzuk ikusteko, adibidez: garaiera, gorpuzkera, erabiltzen duen arropa, eta aldi berean, bera mugitzen den espazioa ere erakusten digu.
- **American Shot edo Plano Amerikarra:** Burua baino pixka bat goragotik belaunaren behealde edo golalderaino iristen da. Plano horrek aukera ematen digu pertsonaiari buruzko xehetasun gehiago izateko eta haren gorputz-adierazpenaz hobeto jabetzeko.
- **Medium Shot edo Plano Ertaina:** Pertsonari buruzko zehaztasun gehiago ematen dizkigu. Plano honetan ingurunea ez da hain nabaria, pertsonaiak leku gehiago eta presentzia handiagoa hartzen baitu pantailan. Burua baino pixka bat goragotik gerriaren pareraino iristen da gutxi gora behera.
- **Medium Close-up plano:** Buru gainetik bular alderainoko tartea hartzen du, eta zehatz-mehatz erakusten ditu pertsonaiaren ezaugarriak, ingurunea ia-ia ez ikusteko moduan utziz. Xehetasun-plano horrek aske samar lan egiteko aukera ematen digu, pertsonaiak zenbait mugimendu egin baititzake, koadrotik irteteko arriskurik izan gabe.
- **Close-up edo hurbiltzea:** Close-up hori erabiliz gero pertsonaiaren aurpegia baino ez dugu ikusiko, iletik sorbaldeetarainoko tartea hartzen baitu. Oso plano itxia da eta zehatz-mehatz erakusten dizkizu aurpegiak eta emozioak; ingurunea desagertu egiten da eta keinuen eta begiraden garrantzia areagotzen da; pertsonaiaren barne-mundura garamatza. Plano zaila eta arriskutsua da, pertsonaiak ezin baitu ia-ia mugimendurik egin, eta gainera irudia zehaztasun osoz fokatu behar da, bestela hartualdia lauso geratuko baitzaigu.
- **Big Close-up edo Hurbiltze Handia:** Planorik itxiena da Begiak, horietako baten

zatia, eskua edo azkazala erakuts ditzake. Plano horrek aurpegi edo gauza baten parte jakin bat erakusten digu, horren ingurukoak erabat ezkutuan geratuz.

- **Insert edo Xehetasun Planoa:** Plano hau, funtsean, aurrekoaren berdina da, baina bien arteko aldea nabarmentzekotan esango genuke insert horrek batez ere gauzak edo egintza txikiak erakusten dituela, eta ez horrenbeste pertsonaiaren aurpegia.

Kameraren kokaguneen arabera:

Eskuarki, pertsonaren begiradaren parean jarri ohi da kamera. Kamera pertsonaren gainetik altxa eta behera begira jartzen badugu, pikatu bat egingo dugu. Altuerarik handiena posizio zenitalean lortuko dugu; hala ere, kamera gora begira dugula gure ikuspegia subjektuaren azpira bideratzen badugu, pikatu hori kontrapikatu edo eskortzo bihurtuko da.

Kameraren mugimenduen arabera:

Film batean hainbat eratako mugimenduak ager daitezke:

Kameraren aurrean pertsonak edo gauzak mugitzen dira.

Jendea edo gauzak ez baina kamera bera mugitzen da.

Bi mugimendu horiek aldi berean gerta daitezke.

Hori kontuan izanik funtsezko bost mugimendu ditugu: Dolly-a, Travelling-a, Tilt-a, Panning-a eta Zooming-a. Lehenengo lau mugimenduak berez kameraren mugimenduak dira, eta azkenekoa, berriz, lenteen mugimendua.

. **Dolly-a:** Kamerak bere ardatzaren gainean (euskarri eta guzti) atzeraka edo aurreraka objektuarengandik urrunduz edo hurbilduz egiten duen mugimenduari esaten zaio Dolly-a; aurreraka baldin bada Dolly-in esaten zaio eta, atzeraka bada, berriz, Dolly-back.

Eskuarki Dolly-a ikuslea ekintzan sarrarazteko erabili ohi da, gure arreta aukeratutako gauza edo pertsonaiarengana eramateko. Dolly-in mugimenduak pertsonaiarengana hurbildu eta haren emozioak sentiarazten dizkigu, haren hitzak, ekintzak edo keinuak erakusten baitizkigu.

Dolly-back mugimenduak, aldiz, bestelako sentsazioak sorrarazten dizkigu. Kamera objektu edo pertsonaiarengandik urrutiratzean, hura ingurune zabalago batean txertatu eta haren bakardadea senti dezakegu.

Dolly-in batek sorrarazten duen emozioa eta Dolly-back batek sorrarazten duena desberdinak dira; izan ere, batek lehendik ikusia dugun plano batera hurbiltzen gaitu xehetasun handiagorekin, puntu jakin bat nabarmenduz; besteak, berriz, pixkanaka erakusten digu, bizkarrez atzeraka doanaren sentsazioa sorraraziz.

. **Travelling-a:** Kamerak bere ardatzaren gainean alde batera nahiz bestera egindako mugimenduei esaten zaie Travelling-a. Kamera ezkerraldera mugitzen bada Travel left esaten zaio, eta eskuinaldera bada, berriz, Travel right. Travelling-aren

eginkizun nagusietako bat irudiaren dinamismoa adieraztea da; pertsonaren ekintzan sarrarazten gaitu eta aldi berean testuinguruaren deskribapen laburra egiten digu.

. **Tilt-a:** Bai Tilt-a eta bai Pannin-a tripodearen lepoa jiraraziz eta kamera lekuz aldatu gabe egiten diren mugimenduak dira. Tilt-a gora edo behera egiten den mugimendua da, buruarekin bai edo ez esatean egiten dugun bezala. Mugimendua gora egiten denean Tilt-up deitzen da eta behera denean, berriz, Tilt-down. Bi mugimendu horiek oso deskriptiboak dira.

. **Panning-a:** Kameraren azken mugimendu hori buruarekin ezetz esatean egiten dugunaren antzekoa da eta bira-erdi bat da ia-ia. Ezkerraldera egiten denean Pan-left esaten zaio, eta eskuinaldera egiten denean, Pan-right.

. **Zoming-a:** Zooming-a lenteen mugimendua da soil-soilki. Objektura hurbildu edo urrutiratu egiten gara baina kamera lekuz aldatu gabe; hurbiltzeari zoom-in esaten zaio eta urruntzeari zoom-out.

Azkenean, enkoadraketak eta kameraren mugimenduak film-zuzendariaren egitasmoen arabera konbinatzen dira filma egiteko. Sarritan, zuzendariak, kamera-mugimenduez baliatuz, plano batetik bestera pasatzea erabakitzen du hartualdi berean, bere sormen-premiak betetzeko eta historiak berak dituen adierazpen-premiei erantzuteko.

Eszena

Eszena unitate abstraktua da eta klausula dramatiko bat erakusten digu. Elkarri lotutako hainbat hartualdiz osatua dago, eta horri esker pantailan unitate tematikoa sortzen da.

Eszena bakoitzak historiaren une jakin bat irudikatzen du eta bere esanahi berezia du; hala ere, eszenak ezin dira Sekuentziatik bereizi.

Sekuentzia

Sekuentzia, beraz, denbora- eta espazio-unitate bat da, elkarrekin lotuta dauden hainbat esenez osatua; eszena horiek, filmaren beraren barruan film txiki bat kontatzeko ahalmena dutenez, autonomo bihurtzen dira.

Egia esan, plano-sekuentzia delakoa ez da zorrotz-zorrotz hartuta zinema-hizkuntzaren osagai hutsa, zehaztasun teknikoaren eta antzezpenaren emaitza ikusgarria baizik, baina hala ere, bere eduki estetiko eta funtzio komunikatiboa direla-eta, aipatu beharreko baliabidea da.

Jeneralean eszena oso bat (nekez sekuentzia bat) duen hartualdi bakarra delako esaten zaio horrela. Plano-sekuentziak hartualdi luzeak izaten ditu, eta horien ezaugarri nagusia da plano batetik bestera igarotzea hartualdia eten gabe; hau da, teknikoki hartualdi baten iraupena izaten du, baina narrazioaren aldetik ikusita eszenaren ekintza dramatikoak erakusten du.

Plano-sekuentziak filma ikusteko hainbat abantaila ematen ditu, eszena eteteak dakarren denbora-etena eragozten baitu, baina horrez gainera aukera ematen dio

ikusleari denbora-unitate berean, une horretan bertan gertatzen ari den ekintzaren dinamismoa bizitzeko bere xehetasun guztiekin.

5. Zinema, Giza eskubideak eta Hezkuntza. Proposamen didaktikoak

Giza eskubideen hezkuntza prozesu bat da eta horri esker pertsonak beren eskubideei eta besteen eskubideei buruz ikasten dute, ikaskuntza elkarreragilea eta parte-hartzailea oinarri hartuta. Jarrerak eta jokabideak aldatzeko, trebetasun berriak eskuratzeko eta ezagupenen eta informazioaren trukea sustatzeko helburua duen hezkuntza-lanerako eredu bat bada.

Ikaskuntza neurri handi batean bizipenaren bidez lortzen da, eta ez horrenbeste ezagutza-pila bat erdietsiz, eta alde horretatik zinema oso tresna egokia da ikasteko, aukera ematen baitigu munduan dauden eta denongan eragina duten arazoei buruzko kontzientzia zabaltzeko eta ikus-entzunezko baliabide horren bidez errealitateara hurbiltzeko.

Kamera gure begiradaren tresna da eta alde horretatik hezkuntzak errealitateari eta horren zergatiei buruzko begirada sentibera eta kritiko bihurtu behar luke.

Hortxe dago gakoa.

Giza eskubideen adiezazpen unibertsalari buruzko gogoetak

- 1-Zein dira oinarrizko eskubideak edonorentzat?
- 2- Zure ustez zein dira zure eskubideak?
- 3-Zein dira nekez aitortzen dizkizuten eskubideak?
- 4- Besteen zein eskubide kostatzen zaizu gehien aitortzea?
- 5- Zein dira gehienetan urratzen diren eskubideak?
- 6- Adierazpena herrialde askok izenpetu badute ere, praktikan zergatik ez dira onartzen aurrerapen baten bidez?

7- Zein eskubide falta dira Adierazpen horretan?

8- Zer nolako zereginak bete beharko lirateke Giza Eskubideak lortzeko?

Metodologia

Jarraian proposatzen dizkizuen jarduera hauek gidaliburuaren amaieran aipatutako liburu edo iturrietan aurkituko dituzue. Beraz, ez kezkatu, baliabide ugari ditugu-eta. Hala ere, gauzak argi eta garbi esanda, jarduera hauek "aitzakia ezin hobe" dira gogoeta eta azterketa pertsonalaren inguruko gaiak lantzeko eta kontzeptu batzuk aztertzeko, hala nola bizikidetza, begirunea, kultura parte-hartzailea eta abar.

Jarduera horiek egiteko ezinbestekoa da gelan giro egokia sortzea, taldeak bere kabuz autogestionatu eta mundu guztiak parte hartzeko modua izan dezan. Arreta handiz joka ezazue kontraesanetan ez erortzeko. Kultura parte-hartzaileaz ari garenean ikasleei parte hartzen uzten ez badiegu, aurpegiratu egingo digute arrazoi osoarekin. Zuek zenbat eta gutxiagotan parte hartu, hainbat eta hobe. Berez, egokiena zera litzateke: taldeak bere kabuz jardun dezala, zuek emango dizkiezuen jarraibideak kontuan hartuta noski.

Saiatu saio malguak egiten; eska iezaiezue kexak azaldu orde proposamenak egin ditzatela, eztabaida batean elkar aditzen ez dutenean besteak esan duena beste era batera esan dezatela... entzuketara aktiborako tresna egokiak erakutsi ikasleei, jarduera beren eguneroko bizimoduko adibideekin osatu dezatela....

Gelan giro egokia sortu eta ulertarazi behar zaie bizikidetza eta gizalege-arauak beharrezkoak direla, baina ez norbaitek ezartzen dizkigulako, denon artean hitzartzen ditugulako baizik; beren iritzia kontuan hartzen dutela ikusiz gero beste modu batean konektatuko dute taldeko gainerakoarekin.

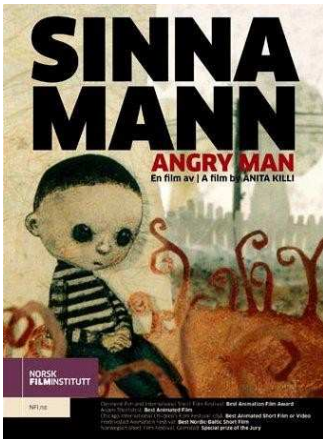
Unitate didaktikoa

Ariketa	Helburuak	Edukiak	Prozedurak	Jarrerak
1. Lehen iritziak	Filmak sortzen dituen sentimendu espontaneoak aztertu.	Emozio basikoak (beldurra, gorrotoa, etab.)	Lehen iritziak eta debatea sortzea.	Film bat ikusi eta gero balorazio espontaneoak egiten ikasi.
2. Genero indarkeria: inor ez dago kanpo!	Genero indarkeria dauden indarkerietatik ohikoenetarikoa eta ezezagunetarikoa dela ikasi	Genero indarkeria	Abestien letrei buruz hausnartu	Indarkeriazko jarrerak saihestu
3. Positiboa indartu	Bakoitzak bere buruari ezarritako hormak apurtzea lortu, guri buruz dugun itxura	Ezaugarri positibo eta negatiboak	Afektiboak diren taldeko dinamikak	Bakoitzaren nolakotasun positibo nahiz negatiboak konpartitzen ikasi, norbera

	hobetuz ezaugarri pertsonalak klase-kideekin konpartituz.			ezagutzeko
4. Sentimenduak adierazten	Emozioak deskribatu eta adieraztera ikasi eta nahi ditugun jarrerak sustatu	Erasotasuna / asertibotasuna	Talde-hausnarketa eta dinamika	Taldean sentimenduak adierazteari beldurra galdu
5. Mitoak desmuntatzen	Emakumeari eta bikoteko erlazioari buruzko ideia diskriminatzaileak detektatu, konparatu eta ezabatu	Erasoa / Indarkeria/ Prebentzioa	Galdeketa eta debatea	Ezberdintasuna era zuzen batean onartu

Ebaluazioa

Beharbada, jarduera hauen alderdirik garrantzitsuena da. Gaiari Giza Eskubideen ikuspegitik heldu behar zaio beti, eta errespetua, gogoeta eta zentzu kritikoaren garapena bultzatu behar da. Jarduera bakoitzean gauza bera ez errepikatzeko, unitate didaktiko osorako esaten dizuegu hau.

1. Ariketa: Lehen iritziak	
Helburua	Pelikulak bere pertsonaien bidez sortzen dituen sentimendu espontaneoak aztertu.
Ariketaren garapena 	Hausnartu ezazu ondorengo galderei buruz: - Nola azalduko zenuke laburmetraian gertatzen dena? - Zein da pertsonai nagusia? - Zer uste duzu aitari buruz? - Eta amari buruz? - Nolakoa da Boj-en jarrera? - Nola konpontzen da gatazka? - Uste duzu aita bezalako pertsona bat sendatu daitekeela? - Nola? Zer beharko luke? - Zergatik deitzen da laburmetraia gizon haserretua? - Zergatik ez emakume haserretua? - Zeintzuk dira agertzen diren emozioak? - Gustatu al zaizu formatua? - Zer eskaintzen dizu? - ....
Materiala	Debatea berotzeko filmaren fotograma batzuk prestatu ditzakezue.
	45 minutu
Oharrak	Garrantzitsua da ariketa honekin hastea, filmak piztutako lehen iritziak eta emoziorik espontaneoak aprobetxatzeko. Pentsatu laburmetraiak Giza Eskubideak lantzeko aukera emango dizuela, eta ariketen bidez eduki batzuk sakonago

	landuko direla.
2. Genero indarkeria: inor ez dago kanpo!	
Helburua	• Etxeko indarkeria biolentzia mota ezberdinetatik ohikoenetarikoa baina ezezagunetarikoa dela jakin. • Etxeko indarkeriaren aurka egiteko auto-estimua indartu.
Ariketaren garapena	1. Hasi zaitezte abestia entzuten eta galdetu taldeari zein den abestiaren mezua. 2. Partaideak lau taldeetan banatzeko eskatu eta abestien letrak dituzten kopiak banatu. Taldeek landu nahi duten abestia aukeratzeko dute. 3. Eskatu partaideei letrentzako marrazkiak egiteko, nahiz eta melodia ez ezagutu. Letra poesia balitz bezala irakurri dezakete. 4. Eskatu abestien aurkezpena egitea: ikasle batek letrak irakurriko ditu, besteek marrazkiak erakusten dituzten bitartean. 5. Galdetu taldeari ez zer uste duten abestiak esan nahi duela. 6. Denak al daude ados? Ondorioak eta ebaluaketa 1. Birpasa ezazue laburki taldeen lana. Ulertu al dituzte ikasleek abestietan espresaturiko sentimenduak? 2. Zeintzuk dira euren auzoetan dauden indarkeriazko forma ohikoenak? Eta orokorrean herrialdean? Zeintzuk dira jokoan dauden Giza Eskubideak? Zein da genero indarkeriaren jatorria? Zeintzuk dira umeengan dituen ondorioak? Nola saihestu daiteke etxeko indarkeria? Zer egin beharko lukete ... — autoritateak? — komunitatea? — gertatzen zaion pertsonak? — lagunak eta auzokideak? • Aztertu itzazue taldeko erreakzioak hasierako indarkeria ohikoenen zerrenda egitean. Agertzen al zer etxeko indarkeria? Agertzen ez ba zen, zergatik?
Materiala	4. Creed-en "Wash away those years"; Tracey Chapman-en 'Behind the wall'; de Suzanne Vega-ren 'Bad Wisdom' eta Nickleback-en 'Never Again' abestien edo gaiari buruzko beste abesti batzuen letrak.

	5. Orriak
	6. Arkatzak margoak, argizariak, kola, aldizkari zaharrak. 45 min. - 60 min.
Oharrak	Aukerako aldaketak: Eskatu partaideei euren musika propioa ekartzeko, genero indarkeriaren inguruko mezua duena, noski. Asko daude. 1999ko urrian, Gerri Gribi feminista (folk musikaren feminista) genero indarkeria eta abusu sexualen buruzko 100 abesti baino gehiagoko zerrenda egin zuen. Zerrendan denetarik dago: baladak, punk, pop ... Zerrenda hau ondorengo web orrian aurkitu dezakezue: www.creativefolk.com. Kontura zaitzete minberatasunaz, anonimatuz eta pribatutasunaz (partaideetako batzuk genero indarkeriazko esperientzia pertsonalak izan ditzakete). Argi utzi nahi dutena bakarrik espresatzeko aske direla. Iturria: <i>Amnistía Internacional</i>

Bigarren ariketarako abestiak

Wash Away Those Years (Creed)

She came calling
 One early morning
 She showed her crown of thorns
 She whispered softly
 To tell a story
 About how she had been wronged
 As she lay lifeless
 He stole her innocence
 And this is how she carried on
 Well I guess she closed her eyes
 And just imagined everything's alright
 But she could not hide her tears
 'Cause they were sent to wash away those years
 They were sent to wash away those years
 My anger's violent
 But still I'm silent
 When tragedy strikes at home
 I know this decadence is shared by millions
 Remember you're not alone
 For we have crossed many oceans
 And we labour in between
 In life there are many quotients
 And I hope I find the mean

Behind the wall (Tracey Chapman)

Last night I heard the screaming
 Loud voices behind the wall
 Another sleepless night for me

It won't do no good to call
The police always come late
If they ever come at all
And when they arrive
They say they can't interfere
With domestic affairs
Between a man and his wife
And as they walk out the door
The tears well up in her eyes
Last night I heard the screaming
Then a silence that chilled the soul
I prayed that I was dreaming
When I saw the ambulance in the road
And the policeman said
'I'm here to keep the peace
Will the crowd disperse
I think we all could use some sleep

Bad Wisdom (Suzanne Vega)

Mother the doctor knows something is wrong
Cause my body has strange information
He's looked in my eyes and knows I'm not a child
But he doesn't dare ask the right question
Mother my friends are no longer my friends
And the games we once played have no meaning
I've gone serious and shy and they can't figure why
So they've left me to my own daydreaming
What price to pay, For bad wisdom
What price to pay, For bad wisdom
Too young to know, Too much too soon
Bad wisdom, Bad wisdom
Mother you've taught me the laws are so fine
If I'm good that I will be protected
I've fallen through the crack and there's no getting back
And I'll never trust whoever gets elected
Mother your eyes have gone suddenly cold
And it wasn't what I was expecting
Once I did think that I'd find comfort there
And instead you've gone hard and sus-pecting
What price to pay...
Mother I'm cut at the root like a weed
Cause there's no one to hear my small story
Just like a woman who walks in the street
I will pay for my life with my body
What price to pay...

Never Again (Nickleback)

He's drunk again, it's time to fight
She must have done something wrong tonight
The living room becomes a boxing ring
It's time to run when you see him
Clenching his hands, She's just a woman
Never Again
I hear her scream, from down the hall
Amazing she can even talk at all

She cries to me, Go back to bed
I'm terrified that she'll wind up dead in his hands,
She's just a woman, Never Again
Been there before, but not like this
Seen it before, but not like this
Never before have I ever
Seen it this bad, She's just a woman
Never Again
Just tell the nurse, you slipped and fell
It starts to sting as it starts to swell
She looks at you, she wants the truth
It's right out there in the waiting room
With those hands
Lookin just as sweet as he can,
Never Again
Been there before, but not like this
Seen it before, but not like this
Never before have I ever
Seen it this bad, She's just a woman
Never Again

3. Positiboa indartu

Helburua	Bakoitzak bere buruari ezarritako hormak apurtzea lortu, guri buruz dugun itxura hobetuz, ezaugarri pertsonalak klase-kideekin konpartitzearen bidez.
Ariketaren garapena 	I. Askok eta askok ideia oker batekin hazi gara: nor bere buruari buruz gauza onak esatea "txarto" dagoela. Ariketa honekin pentsaera hau aldatu nahi dugu. Horretarako nolakotasun pertsonal batzuk konpartitzen dituzten bikoteak eratuko ditugu. Partaide bakoitzak bikoteari ondorengo dimentsiotatik erantzun bat, bi edo hiru emango dizkio: • Niri buruz gustatzen zaizkidan bi ezaugarri fisiko. • Nire nortasunari buruz gustatzen zaizkidan bi nolakotasun. • Daukadan eta gustatzen zaidan ahalmen bat. II. Azaldu komentario guztiak positiboak izan behar direla. Komentario negatiboek ez dute balio (pertsona gehienek egoera positibo hau bizi ez dutenez, agian hezitzailearen partetik bultzadatzat bat beharko dute). III. Galdera hauek hausnarketarako proposatu: • Ariketa entzuterakoan, zuetariko zenbaten esan dio lagunari irribarretxo batekin "zu lehenengo"? • Zaila izan al zaizue lehen nolakotasuna esatea ? • Orain amaitu duzuela, norakoa iruditu zaizue ariketa?
Materiala	Ezer ez
	30 minutu

Oharrak	Ariketa bikoteka egin daiteke, eta pentsatzeko, hitz egiteko eta entzuteko denbora behar da. Batek amaitzean paperak aldatzen dira, eta entzuten zegoenak hitz egingo du eta alderantziz. Gela handia behar da taldekideak eserita komentatu ahal izateko.

4. Sentimenduak adierazten

Helburua	Emozioak deskribatu eta adieraztera ikasi eta nahi ditugun jarrerak sustatu
Ariketaren garapena	3Hezitzaileak taldekideei sarrien sentitzen dituzten sentimenduak "brain storming" edo ideien ekaitza esatea eskatzen die. Hauek orri batean apuntatzen dira. 4Alaitasuna, gorrotoa, lotsa, antsietatea, tristezia, ontasuna, maitasuna, jeloskortasuna, beldurra, etab. Bezalako hitzak atera beharko ziren. 5Taldea bosnaka jarri. Talde bakoitzari pertsona bakoitzak ahal beste sentimendu esan behar dituela adierazi (10 min.) 6Amaitzean, zehaztu zeintzuk diren adierazten errazten direnak eta zeintzuk zailenak. 7Gertatu dena azaldu.
Materiala	Orriak
	90 minutu
Oharrak	Taldetxoetan lan egiteko leku zabala behar duzue. Ariketa serio hartzea garrantzitsua da. Ahal bada, sentimendu hauek errepresentatzea ere gomendatzen da. Ariketa hau antzerki-klasean egin daiteke gehiago aprobetxatzeko.

5. Mitoak desmuntatzen

Helburua	1. Emakumeari eta bikoteko erlazioari buruzko ideia diskriminatzaileak ezabatu. 2. Gizona eta emakumea egoera berdinari perspektiba ezberdinetatik aurre egiten diotela ikusi. 3. Erasotzaileen eta biktimaren egoeretan jarri, emakume nahiz gizona izan. 4. Emakumearekiko diskriminazio eta indarkeria munduan zabalduago dagoela ikusi.
Ariketaren garapena	Galdeketa bat erantzun ondoren debatea egiteko. Helburua

	gizon-emakumeen erlazioen zenbait mito desmuntatzea izango da. <i>Zer sentitzen dugu inbentarioak irakurtzean? Zer pentsatzen duzu emakumea erasotzailea denean eta gizona biktima? Eta alderantziz?</i> Ikasleen eguneroko egoeretatik edo hedabideetan agertzen diren egoeretatik emakumearekiko indarkeria zeintzuetan agertzen den antzeman nahi dugu. Ikasleek ezagutzen dituzten kasuak aurkeztuko dituzte, eta bozkatzearen bidez interesgarriena aukeratuko da, ondoren sakonago aztertzeko. Aurrerago proposatzen dugun fitxa erabili daiteke. Ondorengo debatean galdera hauek erabili daitezke: 1. Zer da eraso eta zer indarkeria edo biolentzia? 2. Zer da emakumearen aurkako indarkeria? Laburmetraian emakumearen aurkako indarkeria agertzean al da? 3. Zein indarkeria mota agertzen dira (fisikoa, psikikoa, sexuala...)? 4. Nolakoak izaten dira biktimak? Eta erasotzaileak? 5. Zer egin dezakegu egoera hauek ekiditeko? 6. Ba al dago konponbiderik?
Materiala	Galdeketak
	Ordu bat
Komentarioak	Iturria: Arlo hezitzailetik emakumeen aurkako indarkeria ekiditeko materialak. Bigarren hezkuntzarako Unitate didaktikoa. http://www.educacionenvalores.org/IMG/pdf/violencia.pdf

5. ariketarako galdeketa

Emakumeei eta bikote-erlazioei buruzko ideien zerrenda.

(Ados edo Desadostasuna)

A D EMAKUMEAK...

1. ☐ ☐ Orokorrean, emakumeak gizonak baino gutxiago dira.
2. ☐ ☐ Senarrak dirua jartzen badu, emakumea bere menpekora da.
3. ☐ ☐ Senarra familiaren ardura da, horregatik emakumeak obeditu behar dio.
4. ☐ ☐ Emaztea senarrarekin sexu harremanak izatera behartuta dago, nahiz eta une horretan gogorik ez izan.
5. ☐ ☐ Emakumeak ez du gizona ezeztatu behar.
6. ☐ ☐ Emakume batek dirua badauka, ez du zertan indarkeriazko erlazio bat agoantatu behar.
7. ☐ ☐ Tratu txarrak gizona emakumeaz arduratzen denean gertatzen dira.
8. ☐ ☐ Tratu txarrak daudenean emakumeak zerbait egin duelako izango da.
9. ☐ ☐ Tratu txarrak jasotzen dituen emakumea geratzea erabakitzen badu, geroago jotzen badute bere errua da geratzeagatik.
10. ☐ ☐ Umeak dituztenean emakumeak beraiengatik agoantatu behar du.
11. ☐ ☐ Erasotzailea den gizona alkoholikoa delako edo arazo pertsonalak dituelako da.
12. ☐ ☐ Erasotzaileak ez du errurik, bera ere txikitzen erasotua izan zelako, gurasoen eskutik edo gizartearen eskutik.
13. ☐ ☐ Emakumearekiko indarkeria ez da hain garrantzitsua, kasu isolatuetan besterik ez.

14. ☐ ☐ Bikoteko erlazioa pribatua da. Inor ez da sartu behar edo iritzia eman behar.
15. ☐ ☐ Emakumearen aurkako indarkeria kasu gehiago ematen dira errekurso txikiko familietan.

5. ariketarako galdeketa

Gizonei eta bikote-erlazioei buruzko idelen zerrenda.

(Adostasuna edo Desadostasuna)

A D GIZONAK...

1. ☐ ☐ Orokorrean, gizonak baino gutxiago dira.
2. ☐ ☐ Emazteak dirua jartzen badu, gizona bere menpekoa da.
3. ☐ ☐ Emaztea familiaren arduraduna da, horregatik gizonak obeditu behar dio.
4. ☐ ☐ Senarrak emaztearekin sexu harremanak izatera behartuta dago, nahiz eta une horretan gogorik ez izan.
5. ☐ ☐ Gizonak ez du emakumea ezeztatu behar.
6. ☐ ☐ Gizon batek dirua badauka, ez du zertan indarkeriazko erlazio bat jasan behar.
7. ☐ ☐ Tratu txarrak gizona emakumeaz arduratzen denean gertatzen dira.
8. ☐ ☐ Tratu txarrak daudenean emakumeak zerbait egin duelako izango da.
9. ☐ ☐ Tratu txarrak jasotzen dituen emakumea geratzea erabakitzen badu, geroago jotzen badute bere errua da geratzeagatik.
10. ☐ ☐ Umeak dituztenean emakumeak beraiengatik jasan behar du.
11. ☐ ☐ Erasotzailea den gizona alkoholikoa delako edo arazo pertsonalak dituelako da.
12. ☐ ☐ Erasotzaileak ez du errurik, bera ere txikitzen erasotua izan zelako, gurasoen eskutik edo gizartearen eskutik.
13. ☐ ☐ Emakumearekiko indarkeria ez da hain garrantzitsua, kasu isolatuetan besterik ez.
14. ☐ ☐ Bikoteko erlazioa pribatua da. Inor ez da sartu behar edo iritzia eman behar.
15. ☐ ☐ Emakumearen aurkako indarkeria kasu gehiago ematen dira errekurso txikiko familietan.

INSTITUTO DE LA MUJER DEL MINISTERIO DE TRABAJO Y ASUNTOS SOCIALES

<http://www.mtas.es/mujer/>

INSTITUTO DE LA MUJER DE LA REGION DE MURCIA

<http://www.carm.es/cpres/home.jsp>

LA DIRECCION GENERAL DE LA MUJER

<http://www.comadrid.es/cmadrid/dgmujer/dgmujer.htm>

CONSEJO DE LA MUJER DE LA COMUNIDAD DE MADRID

<http://personal.redestb.es/consejomujer/index.htm>

RED DE CENTROS DE DOCUMENTACION Y BIBLIOTECAS DE MUJERES

<http://www.cird.bcn.es/cird/castella/einfor/einfor8.htm>

INSTITUTO DE ESTUDIOS DE LA MUJER. UNIVERSIDAD DE GRANADA

<http://www.ugr.es/~iem/>

INSTITUTO UNIVERSITARIO DE ESTUDIOS DE LA MUJER. UNIVERSIDAD AUTONOMA DE MADRID

<http://www.uam.es/otroscentros/institutomujer/default.html>

JUNTA DE ANDALUCIA. INSTITUTO ANDALUZ DE LA MUJER

<http://www.junta-andalucia.es/iam/>

MUJERES EN RED

<http://www.nodo50.org/mujeresred/>

REVISTA COMUNIDAD ESCOLAR

<http://www.mec.es/novedades/comunidadescolar>

CUADERNOS DE PEDAGOGIA

<http://www.cuadernospedagogia.com>

**CONFEDERACION ESPANOLA DE ASOCIACIONES DE PADRES Y MADRES
DE ALUMNOS Y ALUMNAS**

<http://www.ceapa.es>

UNESCO

<http://www.unesco.org/webworld/>

FUNDACION MUJERES

<http://www.fundacionmujeres.es>

Jarduerak

Gida honetan proposatzen dizkizuegun fitxez gainera, badira beste jarduera batzuk Giza Eskubideei buruzko kontzientzia sustatzen lagunduko dizuetenak; era horretan, hezkuntza-lana modu zabalagoan eta osatuagoan egin ahal izango duzue.

Giza eskubideekin zerikusia duten efemerideak

Giza eskubideen inguruko efemerideak didaktika eta hezkuntzarako erabiltzea oso egokia izan daiteke bizikidetzarako bakea behar dela azpimarratzeko; azpimarra itzazue, modu positiboan, giza eskubideekin zerikusia duten eta gainditu gabeko egoera batzuk gogorarazteko baliagarriak diren alderdi desberdinak.

Datak:

Haurren Eskubideen Nazioarteko Eguna, azaroaren 20a Giza

Eskubideen Eguna, abenduaren 10a

Bakearen Aldeko Eskola Eguna, urtarrilaren 30a.

...

Ikastetxe arteko ekintzak

Hainbat ikastetxek batera jarduerak egitea oso mesedegarria da ikastetxeetako

profesionalen arteko lankidetzarako, eta gainera harremanetan jarriko ditu auzo eta herrietako neska-mutilak.

Elkartasun-kanpainak

Kanpaina bereziak oso baliagarriak izan daitezke gauzak elkarrekin banatzen ikasteko, axolagabeak ez izaten ikasteko, eta ikasleak Hirugarren Munduari laguntzen dieten GGKEekin eta berdintasuna eta justizia sustatzen duten erakundeekin harremanetan jartzeko.

Honako jarduerak egin ditzakezue: GGKEekin elkarlanetan aritzea eta proiektuetan parte hartzen duten boluntarioen lekukotasunak eskaintzea edo Giza Eskubideen aldeko kanpaina eta erakundeetan parte hartzea.

Ikastetxeen arteko korrespondentzia eta trukeak

Ikastetxeen artean korrespondentzia trukatzeko oso egokia izan daiteke beste errealitate batzuei buruzko komunikazio-premiak betetzeko, beste leku eta kultura batzuen inguruko jakin-mina pizteko edo beste hizkuntza eta kultura batzuen ikasketan teknika berezi moduan erabiltzeko.

Aukera ditzakegun harremanak:

Etengabeko korrespondentzia izan dezakezue maila bereko ikasgelen artean, Espainiako erkidego bereko beste ikastetxe batzuekin edo munduko gainerako lekuetako ikastetxeekin. Bereziki interesgarria da zenbait pertsonen "etsaitzat" hartzen dituzten herrialde edo lekuetakoak izatea.

Giza Eskubideei buruzko aldizkariak edo argitalpenak

Giza eskubideen defentsa sustatzen duten aldizkarietan idaztera anima ditzakezue; era horretan ikasleen lanak eta komunikazioak zabaltzen eta ezagutarazten lagunduko duzue. Idazketa oso egokia da ikerketa eta arte arloan ikasleen sormena bultzatzeko eta eskolan bertan kultura-ekoizpenak aurrera ateratzeko.

Antzerkia eta giza eskubideak

Antzerkiak gorputz adierazpena eta hizkuntza dramatikoa lantzeko aukera ematen du, eta aldi berean, ikasleek antzeztzen dituzten obrak abiapuntu harturik, gai jakin batzuei buruzko sentsibilizazioa ahalbidetzen du.

Antzerki-emanaldiak, txotxongilo-erakustaldiak eta abar proposa ditzakezue. Ikasleek berek sortutako testuak edo berdintasunari eta justiziarri buruzko beste obra batzuetako testuak erabil ditzakezue. Horiei buruz eta horietan agertzen diren sentimenduei buruzko iruzkina egin.

Ikastetxeko liburutegia

Bakea, gatazka eta giza eskubideei buruzko Haur eta Gazteentzako liburu aukeratuak eskaini behar zaizkie ikasleei irakurtzearen plazera eta pentsamendu kritikoa sustatzeko.

Proposatzen dizuegu liburu horietakoren bat irakurtzea eta gero foro bat egitea, edo bestela pertsonen eskubideen aitortpena sustatzen duten testuak sortzea.

Erakusketak:

Erakusketak oso egokiak dira, gai bat norberaren iritziazen arabera eta talde osoaren ikuspegi orokorraren arabera lantzeko aukera ematen baitute.

Beren edukiengatik interesgarriak diren gaiak aukera ditzakezue, eta horien berri emateko neska-mutilen sormena sustatzen duen moduren bat bilatu: adibidez, grafitti bat egin. Gero, sail desberdinetan sortutako lanak ikastetxeko guztiei aurkeztuko zaizkie. Komunikazio-bide gisa eta eskola-inguruneaz kontzientzia hartzeko bide gisa ere erabil daiteke.

Gure proposamenak: Kartelak, collageak, eranskailuak, marrazkiak, ikus-entzunezkoak. Bakea eta giza eskubideen defentsa aldarrikatu duten pertsonen buruzko erakusketak. Bakearen aldeko txiste grafikoaren bilduma

Lankidetzak-jolasak

Didaktika eta hezkuntza helburuetarako erabiltzen direnean oso proposamen egokiak dira, jolas egite hutsaren atseginez gozatzen erakusten baitute, eta ez dago galtzailerik. Lankidetzak eta komunikazio-modu desberdinak ezagutzen laguntzen dute. Giro aktibo, parte-hartzaile eta komunikatzailea sortzen laguntzen dute. Errealitatea ezagutzeko esperientzia eskaintzen digute.

Pedagogia, jolas, partaidetzak eta sormenerako tresna gisa erabiltzen dugu. Giro positiboa sortzen laguntzen du. Jolas ez-lehiakorrek oso esperientzia onuragarria dira taldearentzat.

Jolas motak ¹:

Finkapen, ezagutza, konfiantza, komunikazio, lankidetzak eta gatazka-konponbiderako jolasak.

---

¹

Paco Cascón-en "La alternativa el juego 1 y 2" delakoan begira dezakezue.

Lankidetza-jolasak

Nork bere burua finkatzeko jolasak

Horien helburua da pertsonaren autokontzeptua garatzea eta taldean finkapen hori sustatzea. Pertsonen edo taldearen alderdi positiboak bultzatzen dituzte. Era berean, aukera ematen dute norberaren premiak ezagutzeko eta horiek giro egoki batean adierazteko, taldearen barruan onarpena eta integrazioa areagotzeko. (Ezaugarrien zerrenda, gaitasunen silueta, ondo egiten ditudan gauzak...)

Ezagutza-jolasak

Taldea osatzeko lehenengo urratsetako bat da; elkar ezagutzeko aukera ematen die parte-hartzaileei.

Nork bere burua aurkeztea eta gure gaitasunak eta zaletasunak azaltzea, baldintza jakin batzuk betetzen dituen norbait bilatzea, atsegin zaizkigun gauzen zerrenda aurkeztea, maizterren jolasa egitea gure izenak esanez...

Konfiantza-jolasak

Nork bere buruan eta taldean duen konfiantza probatzeko eta sustatzeko ariketa fisikoak. Aldez aurretik taldeko kideek elkar ezagutu behar dute.

Konfiantza garrantzi handikoa da: elkartasunezko jarrerak sustatzeko, ahalegin handiagoa eskatzen duen talde-lana prestatzeko, gatazkei aurre egin edo erabakiak hartzeko.

Bi baldintzatan oinarritzen dira: Taldearen barruan jarduteak sortzen dituen baldintzak: erreakzioak, bulkadak, beldurrak, esperientzia atsegingarriak. Besteekiko eta ingurunearekiko gure harremanaren ohiko erreferentzia-puntuak aldatzea.

Komunikazio-jolasak

Komunikazioa bizkortzeko helburua dute eta taldean norabide bakarreko hitz-komunikazioa hautsi nahi dute. Entzuketara aktiboa eta hitzeko komunikazioaren mezuaren zehaztasuna sustatzea. Hitzeko ez den komunikazioa eta harreman estuagoak eta irekiagoak bultzatzea.

Adibidez, marrazkia deskribatzea, mimikaren bidez zerbait asmatzea, mezu bera hainbat laguni ematea, papertxoak ematea...

Lankidetza-jolasak

Harreman lehiakorrek gainditzeko ballabide garrantzitsuak dira. Jolas hauek helburu komuna dute eta sormenezko lankidetzarako espazio bat sortzen dute.

Lankidetzazko aulkiak, talde-antzezpenak...

Gatazkak konpontzeko jolasak eta teknikak

Helburua da horiek deskribatzen ikastea eta zergatiak, elkarreraginak, erreakzioak eta abar ezagutzea.

Gatazkak konpontzeko teknikak, rol-jolasak.

Jolasen ebaluazioa

Jolas bakoitzaren parterik garrantzitsuena da (metodo sozio afektiboa) horrek aukera ematen baitigu ikasleak bere buruarekin eta besteekin nola sentitu den aztertze eta konpartitzeko, jarduera aztertze (erreakzioak, sortu diren egoerak) eta eguneroko bizimoduan gertatzen diren antzeko egoerak balioesteko, nola konpondu diren eta zergatik ikusteko.

6. Egizu zerbait

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

[Giza Eskubideen Aldeko Erakundeak](#)
[Globalizazioaren aurkako mugimenduak](#)
[Migrazioak](#)
[Giza Eskubideei buruzko baliabideak](#)
[Bake eta Giza Eskubideen Aldeko Hezkuntza](#)
[Nazioarteko Elkartasuna](#)
[Emakumeak](#)
[Sindikatuak](#)

Giza Eskubideen Aldeko Erakundeak

[Giza Eskubideen Aldeko ONUren Goi Komisariaren Bulegoa](#)
[Nazioarteko Amnistia Espainia](#)
[Marokoko Giza Eskubideen Aldeko Elkartea \(AMDH\)](#)
[Maiatza Plazako Amak Elkartea](#)
[Human Rights](#)
[Torturaren Aurkako Taldea](#)
[Equipo Nizkor: Giza Eskubideak Latinoamerikan](#)
[Maiatza Plazako Amonak](#)
[Human Rights Watch](#)
[Giza Eskubideen Aldeko Nazioarteko Federazioa](#)
[FIAN: Elikatzeko Giza Eskubidearen alde](#)
[INCHRIRI: Giza Eskubideak Merkataritzan eta Inbertsioetan](#)
[Rigoberta Menchú Fundazioa](#)
[Maghreb des droits de l'Homme](#)
[San Pedro Nolasco GKE](#)

Globalizazioaren aurkako mugimenduak

[RCADE: Red Ciudadana por la Abolición de la Deuda Externa](#)
[Attac Nazioartekoa](#)
[Attac Madrid](#)
[Maastrich-eko Europaren aurkako mugimendua](#)
[Portoalegreko Munduko Gizarte Foroa 2002](#)
[Via Campesina](#)
[Erresistentzia Globaleko Mugimendua](#)
[Sevillako Gizarte Foroa](#)
[Europako Gizarte Foroa](#)
<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Migrazioak

[Zaragozako Abokatuen Elkargoko Atzeritarrei buruzko Web orria](#)
[Etorkinen Informazio eta Laguntzarako Taldea \(GISTI-Francia\)](#)
[SOS Racismo Madrid](#)
[Andalucía Acoge](#)

IOÉ kolektiboa

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Giza Eskubideei buruzko baliabideak

Giza Eskubideei buruzko Baliabideak Interneten Pangea
Zaragozako Unibertsitateko Giza Eskubideei buruzko Zerbitzaria

Pangea: Internet Solidarioa

Kontrainformazioa Nodo50

UNESCOren Bakearen eta Giza Eskubideen Aldeko Katedra

Granadako Unibertsitateko Kulturarteko Ikerlanetarako

Laborategia

Bakerako Ikerketa Zentroa

Minesottako Unibertsitateko giza eskubideei buruzko baliabideak

(gaztelaniaz)

Behartutako desagertuenak

MoveOnPeace

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Bake eta Giza Eskubideen Aldeko Hezkuntza

Edualter

Apdhe-ren Bake Hezkuntza Mintegia

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Nazioarteko Elkartasuna

Intermon

Askapen Nazionalerako Fronte Zapatista

Sodepaz

Arabiar Kausaren Aldeko Elkartasun Batzordea

Kanal solidarioa

Garapenerako GKEen konfederazioa (CONGDE)

Fronte Polisarioaren Espainiako Ordezkaritza

ACSUR Las Segovias

Mugarik gabeko Medikuak

Saharar preso eta desagertuen aldeko elkarteak

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Emakumeak

Afganistaneko emakumeak

Emakumeak Sarean

Emakumeen Giza Eskubideen aldeko Plataforma

Espainiako Estatuko Erakunde Feministen Federazioa

Sexu Erasoan Biktimei Laguntzeko Elkarteak

Afganistaneko Emakume eta Haurrentzako Giza Laguntza

(HAWCA)

Andaluziako Emakume Progresistak

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Sindikatuak

[ELA](#)

[SOC-MR](#)

[USTEA](#)

[CC.OO.](#)

[UGT](#)

[CGT](#)

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

Beste zenbait

[Ecologistas en Acción](#)

[Kontsumitzaile eta Erabiltzaileen Konfederazioa](#)

[World Watch](#)

[Granadako Kontsumo Arduratsurako Kanpaina](#)

[Drogamenpekotasun eta Hiesarako federazioa - Esteka](#)

[Greenpeace](#)

[Bidezko Merkataritzaren Estatuko Koordinakundea](#)

[A pulso](#)

[Melillako iruzur eta ustelkeriaren aurkako plataforma](#)

<http://www.apdha.org/enlaces/enlaces.htm> - top%23top

7. Gehiago jakiteko...

Sarean dauden hezkuntza-baliabideak

Arrazismoa eta Xenofobia: Kulturartekotasunaren gatazka Orientabideak.

URL: <http://www.pntic.mec.es/revista3/junio/entrecul.htm>

Manuel Méndez Santamaría

Telémaco kultur aldizkarian argitaratutako artikulua: Kulturartekotasuna diogunean inguru berean dauden kultura desberdinen arteko bizikidetza gatazkatsua adierazi nahi dugu. Ingurune hori kultura horietako bati dagokio, guk nagusitzat hartzen dugun horri hain zuzen, eta beste kulturak berriz, minoritarioak dira. Hezkuntza arduratsu baterako ondorioak.

Balioetan hezteak: bakerako hezkuntza

URL: <http://www.pntic.mec.es/98/diciembre/paz1.htm>

Manuel Méndez eta Pilar Llanderas

Ikastetxearen ikasketa-proiektuan arrazakeriaren eta jarrera xenofoboaren tratamendua eta aniztasunaren ezagutza sartzeko baliabideak.

Telémaco kultur aldizkarian argitaratutako artikulua

Bizikidetza hezkuntza-ingurunean: 1. Kulturartekotasuna. Alderdi Orokorak. 2. Gizarteratzea. 3. Intolerantzia. 4. Intolerantzia II

URL: <http://centros5.pntic.mec.es/cpr.de.la.latina.carabanchel/convivir/interc.html>

Jesús Martín María Cabeza

Bizikidetzaren gaia aztertzeke proposamenak; Europako "Convivir es Vivir" deritzan nazioz gaindikot programaren barruan irakasleak prestatzea, ikastetxeetan bizikidetza hobea lortu ahal izateko.

Unitate didaktikoaren gida: Berdinak gara, desberdinak gara

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/secundaria/transversales/iguadif.htm>

Madril-Mendebaldeko Hezkuntzako Lurralde Zuzendaritzaren Osabidezko Hezkuntzako irakasleek prestatua.

Kulturartekotasunaren inguruko gogoetak eta kontzeptu-azterketak eta jarduera didaktikoetarako proposamenak. Bigarren Hezkuntzarako prestatua.

D.B.H.ko 4. ikasturteko Etika arloko programazioa.

URL: <http://centros5.pntic.mec.es/ies.principe.de.asturias/Etica4.htm>

I.E.S. "Príncipe de Asturias". Lorca

Etika irakasgaia prestatzea Aniztasunaren zehar-gaia lantzeko.

Geure jostailuak egiten ditugu

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/juguetes.htm>

Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Gerrakoak ez diren jostailuak egitea hondakinak erabiliz: Haur Hezkuntzarako lan-proposamena. Esperientzia honen bidez zeharkako hiru gairi buruzko alderdiak landu daitezke, horien artean bakea.

Indioak gara. Mozorroak hezkuntza-baliabide gisa erabiltzea zeharkako gaiak lantzeko

URL:

<http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/disfraces.htm>

Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Haur Hezkuntzarako lan-proposamena, Komunikazio eta Antzezpen Arloko Ingurune Fisiko eta Sozialaren Arloan sartua. Era berean, oso gida ballagarria da Zeharkako Gaiet dagozkien alderdi batzuk lantzeko, adibidez: berdintasuna, besteenganako begirunea, tolerantzia, ingurumenaren babesa.

GKEak Eskolan

URL: <http://www.pntic.mec.es/recursos/infantil/transversales/ongs.htm>

Paz Núñez Monforte eta Susana Marín Sanz.

Hainbat GKEk prestatuturiko hezkuntza-materialen bilduma hau Haur Hezkuntzako zeharkako gaiak lantzeko erabiltzen da. Material bakoitzarekin batera fitxa bat dator eta bertan haren interes didaktikoari buruzko iruzkinak agertzen dira.

Elkartasunean hezte

URL:

<http://www.pntic.mec.es/recursos/primaria/transversales/vaquita.html>

Mercedes García Ruiz, Javier Pérez Llorente, Alberto Rodríguez Felipe, Ruth Rodríguez Ríos, Rocío Segura Rodríguez, Ana María Suárez Gea eta Natalia Villalobos Vencelá.

Bakerako Hezkuntzari dagozkion gaiak aztertzen ditu eta Jarduera Koadernoan du ikasleentzat. Lehen Hezkuntzarako prestatua.

Film baten azterketa estetiko eta etikoa

URL:

<http://www.pntic.mec.es/recursos/secundaria/transversales/paz2.html>

Marta Soria eta Pablo Arnau

M. Manchevski-ren "Before the Rain" filma aztertuz, nahi dugu ikasleek hizkuntza zinematografikoaren bidez jasotzen dituzten balio moralak (tolerantzia, elkartasuna, aniztasuna) bereganatzea, eta espainiar curriculumaren zeharkako gaiak buruzko gogoeta egitea. Material didaktikoen fitxategi trinkotuak ere eskura daitezke: I Eranskina, filmaren iruzkina egiteko gida. Kontakizun mitikoa genero humanistikoaren barruan, II. Eranskina, filma ikusteko gida: osagai teknikoak, formalak eta estetikoak. .

Desberdintasunen hiri, arrazakeriaren, xenofobiaren eta antisemitismoaren aurkako erakusketa

URL: <http://www.pntic.mec.es/pagtem/babel/>

Baruch Spinoza Fundazioa.

Argazki Erakusketa birtuala; gaiak ikasgelan aztertzeko beharrezko iruzkinak ematen ditu. Bere helburua da intolerantziaren jarrerak eta jokabideak erakustea, gogoeta sustatzea eta jarrerak aldatzea. Bigarren Hezkuntzarako prestatua.

Informazioa eta baliabideak beste zerbitzari batzuetan:

"Crecer con Derechos" proiektua

URL: <http://www.ucm.es/info/quiron/crecer.htm>

Hezkuntza Fakultatea – Irakasleen Heziketa Zentroa – Madrilgo Unibertsitate Konplutentsea

Oso material didaktiko interesgarriak dituen proiektu honen bidez haurrek beren eskubideei buruz kontzientzia handiagoa hartzea lortu nahi da. Ekimen horretan oso kontuan hartu da XXI. Mendeko Hezkuntzarako Nazioarteko Batzordearen Txostenaren gomendioa, aurrerapen teknologiko berriak ematen dizkiguten aukerak hobeto aprobetxatu behar direla baitio.

EDUALTER, Bake, Garapen eta Kulturartekotasunerako Hezkuntza baliabideak sarean

Katalana, galegoa, euskara eta gaztelania.

URL: <http://www.pangea.org/edualter/>

Hainbat eratako materialak (liburu eta artikuluen fitxak, bideoak, dokumentuak) Bakearen, Kulturartekotasunaren eta Garapenaren Hezkuntzarako. Material horien fitxategi trinkotuak eskura daitezke PDF formatuan.

Fundació per la Pau

Katalana, gaztelania, ingelesa

<http://www.pangea.org/perlapau/>

Dokumentuak eta baliabideak sarean, bereziki "Boletín de la Fundación por la Paz" argitalpena. Fundazioak Baliabide eta Dokumentazio Zentroa du eta hainbat mintegi antolatzen ditu, bakearen defentsa, desmilitarizazioa, indarkeria-eza eta elkartasuna aztergai hartuta.

Espainiako Gazteriaren Kontseilua (CJE)

URL: <http://www.cje.org/tolerancia/toleraindex.htm>

Material asko eta oso egokiak ditu eta fitxategi trinkotuak eskuratzeko aukera ematen du. CJEk era askotako edukiak eskaintzen ditu bere zerbitzarian: abian diren kanpainak, Aniztasunaren aldeko Agiria, Kulturarteko Hitzordua, Kulturarteko Jolasa, Albisteak, legegadapenak eta abar.

Kulturarteko Hezkuntza

Ingelesa, frantsesa, alemana eta gaztelania

URL: <http://www.solidar.org>

SOLIDARen Web orria. Erakunde honek Gizarte Ongizatea, Hezkuntza Iraunkorra eta Garapen Iraunkorra bultzatzen duten hainbat GKE elkartzen ditu. Europako Batasunaren laguntza du.

Gizarte Ingurunea

Gaztelania, katalana, euskara, alemana, ingelesa eta frantsesa.

URL: <http://www.entornosocial.es>

Argitalpen elektroniko hau hainbat biztanle-talderekin (adinekoak, ezgaituak, adin txikikoak, emakumea, gaztea, etorkinak, bazterturik dauden pertsonak eta abar) lan egiten duten erakundeentzat eta gizarte-arreta eta zerbitzuak eskaintzen dituzten zentroentzat egina da.

Arrazismoaren aurka lanean ari diren GKEen arteko lankidetzak.

Ingelesa, alemana eta gaztelania.

URL: <http://www.fight-racism.org>

GKEen orrialdea, esteka, iritzi eta albisteekin.

Arrazakeriaren eta Intolerantziaren aurkako Europako Batzordea, Europako Kontseilua.

Ingelesa eta frantsesa

URL: <http://www.ecri.coe.fr>

ECRIren orri ofiziala. Bere jarduerari buruzko dokumentu ofizialak ditu, datu soziologikoak eta hezkuntza-material oso egokiak (hezkuntza-paketeak, baliabide grafikoak eta bideo trinkotuak eskuratzeko moduan).

1997 European Year Against Racism

Gaztelania, ingelesa, alemana.

URL: <http://europa.eu.int/en/comm/dg05/1997/cover.htm>

Glosategia; arrazakeriari buruzko liburu eta filmen kritikak; arrazakeriaren aurkako borrokarako jardunbide egokiak; heziketa-ekimenak, esperientzien zabalkundea, hezkuntza-proiektua; Lehiaketak; Legeria; hori dena Europako eremuaren barruan.

Errefuxiatuentzako Nazio Batuen Goi Komisarioa – Nazioarteko Bulegoa

Ingelesa, frantsesa, alemana

URL: <http://www.unhcr.ch>

CIPIE, Inmigrazioaren Behatoki iraunkorra

URL: <http://www.eurosur.org/CIPIE/prensa.htm>

Espainiako prentsan, irrati eta telebistetan inmigrazioari buruz diotena aztertzen du. Hedabideei buruzko txosten interesgarriak; sarean argitaratuak.

“Desberdinak Gara, Berdinak Gara” dokumental-baliabideei buruzko gida. -0) Madrid, 1995

URL: <http://www.eurosur.org/RACIS/portada.htm>

Arrazakeria, Xenofobia, Antisemitismoa eta Intolerantziaren aurkako Gazteriaren Europako Kanpainaren Espainiako Batzordeak egindako gida da eta gai horietaz arduratzen diren pertsonen, hezitzaileen, ONGei eta oro har elkarte-mugimenduari beren lana egiteko tresna baliagarri bat emateko helburua du.

Secretariado General Gitano Elkarte

URL: <http://www.asgg>

Bibliografia, ikus-entzunezko material eta prentsako berri laburrei buruzko datu-baseak.

United for Intercultural Action European Network against nationalism, racism, fascism and in support of migrants and refugees

Ingelesa

URL: <http://www.united.non-profit.nl/>

Arrazakeria eta diskriminazioaren aurkako borrokaren inguruko gaur egungo gaiak aztertzen dituzten informazio-liburuxka interesgarriak.

Errefuxiatuentzako Baliabideen Gida

URL: http://www.eurosur.org/IEPALA/guia_ref

Espainian errefuxiatuentzat lan egiten duten erakunde garrantzitsuenak identifikatu eta horietan eta beren zerbitzuetan jasotako informazioa zorrotz prozesatu ondoren osatutako gida da. Espainian errefuxiatu-egoera legez onartzeko aukera ematen duten tresna juridikoen bilduma eta errefuxiatuen eskubideen babesa bermatzen duten neurrien aplikazioa hartzen du bere barruan.

Revista Internacional de Ciencias Sociales

URL: <http://www.unesco.org/issj>

UNESCOk 1949. urtean sortu eta hiru hilean behin argitaratzen da aldizkari hau sei hizkuntzatan: Ingelesa, frantsesa, gaztelania, arabiera, txinera eta errusiera. Balio handiko datu-baseak ditu.

Manifiesto 2000

URL: <http://www.unesco.org/cpp/sp/index.html>

Nazio Batuen Batzar Nagusiak 2000. urtea Bakerako Kulturaren Nazioarteko Urte izendatu zuen eta UNESCOk horren inguruko jarduerak koordinatzen ditu mundu osoan. Bakearen Nobel Saridunek proposatu dute Bakearen eta indarkeria-ezaren kulturarako Manifiesto 2000 delakoa egitea, gizakiek dagokien erantzukizuna beren gain har dezaten: ez da deialdi bat, ez da goi mailako erakundeei helarazitako eskaera bat. Gizaki bakoitzak bake-kultura sustatzen duten balioak, jarrerak eta jokabideak benetan gauzatzeko duen erantzukizunari dagokio. Eraikuntza-lanetan.

Balioetan Hezteko materialak

Katalana eta gaztelania

URL: <http://www.xtec.es/recursos/valors/valors.htm>

Kataluniako Hezkuntzarako Informatika Programako zerbitzariaren orria da. Bere Datu Base bibliografikoak honako gaiak hartzen ditu: Kontsumoa, Giza Eskubideak, Garapenerako Hezkuntza, Bakerako Hezkuntza, Moralaren Hezkuntza, Bide Hezkuntza, bi sexuentzako aukera-berdintasuna, Kulturartekotasuna, Ingurumena, Gogoeta etikoa,

Osasuna, Sexualitatea eta Tutoretza. SENDERik (Herri Kulturarako Zerbitzuen Fundazioak) prestatu du.

Arrazakeria, xenofobia eta antisemitismoari buruzko eta Arrazakeriaren aurkako Europako Urteari buruzko ebazpena (1997) – B4-0045/97

URL: <http://www.europarl.es/correo/postales/racismo.html>

AFS-Kultura artekoa – Hezkuntza Orokorrerako Programa

URL: <http://www.afs-interculturala.org/index.html>

Moldaketa erraz batzuk eginda erabili daitezkeen material didaktikoak, gai hauek lantzeko: Giza Eskubideetan Heztea, Kulturarte Hezkuntza, Boluntarioentzako Hezkuntza eta Kontzientzia orokorra.

Averroes, Andaluziako Hezkuntzarako Sare Telematikoa

URL: <http://averroes.cec.junta-andalucia.es/www/inmigrantes/enlaces.html>

Kulturartekotasun eta Hezkuntzari buruzko esteken bilduma interesgarria; informazioa erabili daitezkeen hezkuntza-mailak eta horiei buruzko baliabideak azaltzen dira.

Zeharkako Gaietarako Programa – Hezkuntza eta Kultura Kontseilaritza – Madrilgo Erkidegoa

URL: <http://platea.pntic.mec.es/cam/srp/transversales/Transversales.html>

Funtsean, irakasleen prestakuntzarako ikastaro-eskaintzak dira.

Garapenerako hezkuntza, gatazkak eta era horretako beste gai batzuetan zuzenean lan egiteko eta jarduera zehatzak antolatzeko materialak.

Teknika eta estrategia didaktikoak

Mundópolis II Fasea. Garapenerako hezkuntza-tailerrak HEGOA: Bilbao, 1997. 172, 174, 176 eta 178. or.

Tekniken Koadernoak

"Eta zuk... zer diozu? Proiektua, ACSUR-Las Segovias, garapenerako hezkuntza-arloa.- Madril, 1995

Nola prestatu gidoi didaktikoak?

Mundópolis II Fasea. Garapenerako hezkuntza-tailerrak. HEGOA: Bilbo, 1997. 154. or.

Irudi batekin egin ditzakegun lanen zerrenda

Pedro Saez. Gatazken Gakoak. Garapenerako hezkuntza-gida didaktikoak. CIP: Madril, 1997.76-77 or.

Nola prestatu "Mundu bakar bateko astea"

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1977. 11-13 or.

"Munduaren egoera" lehiaketa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1997. 14-17 or.

Gazteen eskubideen enkantea lehiaketa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril, 1997. 20-26 or.

Mina-joko polemikoa

Mundu bakar bateko astea. ACSUR/CIP/CJE: Madril 1997 31-36 or.

Jarduerak

- [Albatros. Kultura desberdin batekin topo egitea. Kultura-aurreiritziei buruzko jarduera](#)
- [AVE tren. Indarkeriarik gabeko ekintza-metodoak pentsatzeko jarduera. Roleplaying](#)
- [Kulturarteko aniztasunerako jarduera. Kulturartekotasuna](#)
- [Jarduera. Marginazio-estereotipoak.](#)
- [Ikus-entzunezko Baliabidea: "La clase dividida" bideoaren erreferentzia. Ikuspegi sozio-afektiboa.](#)

Giza eskubideen aldarrikapen unibertsala

Hitzaurrea

Kontuan izanik munduko askatasuna, justizia eta bakea giza familiako kide guztien berezko duintasunean eta eskubide berdin eta ukaezinetan oinarritzen direla;

Kontuan izanik giza eskubideak ez ezagutzearen eta gutxiestearen ondorioz, giza kontzientziari irain egiten dioten basakeriak gertatu izan direla; eta gizon-emakumeek, beldur eta gabezia orotik aske, hitz egiteko askatasuna eta sinesmen-askatasuna izango dituzten munduaren etorrera aldarrikatu dela gizakiaren helburu nagusi;

Kontuan izanik ezinbestekoa dela giza eskubideak zuzenbidezko erregimen batek babestea, gizakia-tirania eta zapalkuntzaren aurkako azken irtenbidea den matxinadara jo beharrean aurkitu ez dadin;

Kontuan izanik ezinbestekoa dela, baita ere, herrialdeen artean harreman lagunkoiak bultzatzea;

Kontuan izanik Nazio Batuetako kide diren herriek gizakiaren oinarritzko eskubideetan, gizakiaren duintasun eta balioan eta gizonen eta emakumeen eskubideen arteko berdintasunean duten fedea tinko azaldu dutela Agirian; eta, askatasunaren ikuspegi zabalago baten barruan, gizarte aurrerakuntza sustatzeko eta bizitza-maila jasotzeko erabakita daudela adierazi dutela;

Kontuan izanik Estatu Kideek, Nazio Batuen Erakundearekin elkarlanean, gizakiaren oinarritzko eskubide eta askatasunen begirune orokorra eta eraginkorra ziurtatzeko hitza eman dutela;

Kontuan izanik emandako hitz hori osotasunean betetzeko garrantzi handikoa dela eskubide eta askatasun horiek berdin ulertzea;

BATZAR NAGUSIAK

GIZA ESKUBIDEEN ALDARRIKAPEN

UNIBERTSAL HAU EGITEN DU

Herri eta nazio guztiek izan beharreko jomuga legez, bai norbanakoek eta bai erakundeek. Aldarrikapen honetan etengabe oinarrituta, alde batetik, eskubide eta askatasun hauen begirunea bultzatzen dezaten irakaskuntzaren eta hezkuntzaren bidez eta, bestetik, nazio mailan eta nazioarte mailan arian-arian neurriak hartuz, era eraginkorrean eta orokorrean ezar daitezkeen ziurtatzeko, bai elkarkide diren estatuetako herrien artean eta baita horien eskumenpean dauden lurraldeetan ere.

1. atala

Gizon-emakume guztiak aske jaiotzen dira, duintasun eta eskubide berberak dituztela; eta ezaguera eta kontzientzia dutenez gero, elkarren artean senide legez jokatu beharra dute.

2. atala

Gizaki orori dagozkio Aldarrikapen honetan adierazitako eskubide eta askatasunak, eta ez da inor bereziko arraza, larri-kolorea, sexua, hizkuntza, erlijioa, politikako edo bestelako iritzia, sorterria edo gizartearen jatorria, ekonomi maila, jaiotza edo beste inolako gorabeheragatik.

Ez zaio begiratuko gainera, pertsona zein herrialde edo lurraldetakoa den; ezta hango politikari, legeri edo nazioarteko egoerari, nahiz eta herri hori burujabea izan, besteren zainpeko lurraldea, autonomiarik gabekoa edo nola-halako burujabetasun-mugak dituen.

3. atala

Norbanako guztiek dute bizitzeko, aske izateko eta segurtasunerako eskubidea.

4. atala

Inor ez da izango besteren esklabu edo uztarpeko; debekatuta dago esklabutza eta esklabuen salerosketa oro.

5. atala

Ezin daiteke inor torturatu, ezta inori zigor edo tratu txar, anker eta lotsarazlerik eman ere.

6. atala

Edozein gizon-emakumek du, nonahi, lege-nortasundun dela aitortu diezaioten

eskubidea.

7. atala

Gizon-emakume guztiak berdina dira legearen aurrean eta denek dute, bereizkeriarik gabe, legezko babes izateko eskubidea. Denek dute Aldarrikapen hau hausten duen edozein bereizkeriaren aurka eta bereizkeria horren eragilearen aurka babes berbera izateko eskubidea.

8. atala

Pertsona orok du Konstituzioak edo legeek gizon-emakumeei aitortzen dizkieten oinarriko eskubideak hausten dituzten ekintzetatik babesteko, norbere herrialdeko auzitegi aginpidedunetan errekurso eraginkorra jartzeko eskubidea.

9. atala

Inor ezingo da arrazoirik gabe atxilotu, preso hartu edo erbesteratu.

10. atala

Pertsona orok eskubidea du, berdintasun osoan, auzitegi burujabe eta alderdikeriarik gabean jendaurrean hitz egin eta zuzentasunez entzun diezaioten, nahiz bere eskubide eta betebeharrak erabakitze, nahiz bere aurkako salaketa penalak aztertze.

11. atala

1. Delituagatik salatutakoak eskubidea du errugabetzat jo dezaten, errudun dela legez eta jendaurreko epaiketan frogatzen ez den bitartean. Epaiketan bere burua zaintzeko berme guztiak ziurtatuko zaizkio.

2. Egintzak edo behar-uzteak izandakoan, herrialdeko edo nazioarteko legeriaren arabera delitu ez baziren, ezingo da inor kondenatu. Delitua egitean ezargarri den zigorra baino larriagorik ere ezingo zaio jarri.

12. atala

Ez dago arrazoirik gabe beste inoren bizitza pribatuan, familian, etxean edo postan eskusartzerik, ezta inoren ohore edo izen onari eraso egiterik ere. Nornahik du eskusartze edo eraso horien aurka legezko babes izateko eskubidea.

13. atala

1. Pertsona orok du joan eta etorri aske ibiltzeko eskubidea eta Estatu baten lurraldean bizilekua aukeratzekoa.

2. Pertsona orok du edozein herrialdetatik alde egiteko eskubidea, baita norberetik ere, eta norbere herrialdera itzultzekoa.

14. atala

1. Jazarpenik jasanez gero, pertsona orok du edozein herrialdetan babes bilatu eta

izateko eskubidea.

2. Eskubide horretara ezin izango da jo delitu arruntek sortutako auzibideko egintza baten aurka, ezta Nazio Batuen helburu eta irizpideen aurkako egintzak direla-eta ere.

15. atala

1. Pertsona orok du herritartasuna izateko eskubidea.

2. Inori ezingo zaio arrazoirik gabe herritartasuna kendu, ezta herritartasuna aldatzeko eskubidea ukatu ere.

16. atala

1. Gizonek eta emakumeek, ezkontzeko adinetik aurrera, ezkontzeko eta familia aratzeko eskubidea dute, arraza, herritartasun edo erlijioagatiko inolako mugarik gabe; eta, ezkontzari dagokionez, eskubide berberak dituzte bai ezkontuta jarraituz gero eta bai ezkontza-lotura ezabatuz gero ere.

2. Ezkongaien baimen aske eta osoz ez bada, ez dago ezkontzerik.

3. Familia da gizartearen oinarri jatorra eta berezkoa, eta Estatuaren eta gizartearen babesa izateko eskubidea du.

17. atala

1. Pertsona orok du jabe izateko eskubidea, bakarka nahiz taldean.

2. Arrazoirik gabe, ez zaio inori bere jabegoa kenduko.

18. atala

Pertsona orok pentsamendu-kontzientzi eta erlijio-askatasunerako eskubidea du; eskubide horren barne da erlijio edo sinesmena aldatzeko askatasuna eta baita norbere erlijioa edo sinesmena bakarka nahiz taldean, jendaurrean edo pribatuan irakaskuntzaz, ihardueraz, kultuz eta aginduak gordez azaltzeko askatasuna ere.

19. atala

Gizabanako guztiek dute eritzi-eta adierazpen-askatasuna. Eskubide horrek barne hartzen du erlijioa eta sinismena aldatzeko askatasuna eta bakoitzaren eritziengatik inork ez gogaitzeko eskubidea, ikerketak egitekoa eta informazioa eta eritziak mugarik gabe eta nolanahiko adierazpidez jaso eta zabaltzekoa.

20. atala

1. Normahik du bakean biltzeko eta elkartzeko eskubidea.

2. Inor ezingo da behartu elkarte bateko kide izatera.

21. atala

1. Pertsona orok du bere herrialdeko gobernuan parte hartzeko eskubidea, zuzenean

nahiz libre aukeratutako ordezkarien bitartez.

2. Pertsona orok du berdintasunez norbere herrialdeko funtzio publikoan sartzeko eskubidea.

3. Herriaren borondatea da botere publikoaren agintearen oinarria; borondate hori aldiari-aldiari egingo diren benetako hauteskundeetan adieraziko da. Hauteskundeok bozketari orokor eta berdinez eta isilpeko boto bidez egingo dira, edo boto askatasuna bermatzen duen beste bide batez.

22. atala

Pertsona orok du, gizarteko kide denez gero, gizarte-segurantzaren izateko eskubidea eta, herrialdearen ahaleginaz eta nazioarteko laguntzaz, Estatu bakoitzaren antolaketa eta baliabideak kontuan izanik, norbanakoaren duintasunerako eta nortasuna garatzeko ezinbestekoak diren ekonomi, gizarte eta kultura mailako eskubideak asetuta izatekoa.

23. atala

1. Pertsona orok du lan egiteko eskubidea, lana aukeratzeko, lanbaldintza bidezkoak eta egokiak izateko, eta langabeziaren aurkako laguntza jasotzeko.

2. Pertsona orok du, bereizkeriarik gabe, lan beragatik lanari berbera jasotzeko eskubidea.

3. Lanean ari denak bidezko lan-saria eta aski zaiona jasotzeko eskubidea du, bai bera eta bai bere familia, giza duintasunari dagokion bezala bizitzeko bestekoa. Horretarako aski ez bada lan-saria, gizarteko laguntzaren bidez osatuko da.

4. Pertsona orok du, norbere interesen alde egiteko, sindikatuak eratu eta sindikatuko kide izateko eskubidea.

24. atala

Pertsona orori dagozkio atsedenerako eskubidea, aisiarakoa, lanaldiaren iraupen mugatua izatekoa eta aldiari-aldiari ordaindutako oporrak izatekoa.

25. atala

1. Pertsona orok du bizimodu egokia izateko eskubidea, bai berari eta bai bere familiari osasuna eta ongi izatea bermatuko diena, eta batez ere janaria, jantziak, bizitokia, medikusorospena eta gizarte-zerbitzuak; eta baita lanik eza, gaixotasuna, elbarritasuna, alarguntasuna, zahartzaroa edo bizibidea nahi gabe galtzeko beste kasuren bat gertatzen denerako aseguruia izateko eskubidea ere.

2. Amek eta haurrek laguntza bereziak jasotzeko eskubidea dute. Haur guztiek, senar-emazteengandik nahiz ezkontzatik kanpo jaiotakoek, gizartearen babes berbera izateko eskubidea dute.

26. atala

Pertsona orok du hezkuntza-eskubidea. Hezkuntza dohainekoa izango da oinarritzko ikasketei dagokienez behintzat. Oinarritzko ikasketak egitea derrigorrezkoa izango da;

heziketa tekniko eta lanbiderakoa, orokorra; eta denek izango dute goi mailako ikasketak egiteko aukera bera, norberaren merezimenduen arabera.

Hezkuntzaren helburua giza nortasuna guztiz garatzea izango da eta giza eskubideen eta oinarritzko askatasunen errespetua indartzea; herrialde, arraza eta erlijio guztien arteko elkar-ulertze, jasankortasun eta adiskidetasunaren alde egingo du; eta Nazio Batuen iharduna bultzatuko du, bakeak iraun dezan.

Gurasoek lehentasunezko eskubidea izango dute seme-alabei emango zaien hezkuntza mota aukeratzeko.

27. atala

1. Pertsona orok du eskubidea elkarteko kultur ekitaldietan aske parte hartzeko, artelanez gozatzeko, eta zientzi aurrerakuntzan eta horri darizkion irabazietan parte hartzeko.
2. Zientzia, literatura edo arte mailan egindako lanen egille diren pertsona guztiek dute horregatik eskubidea dagozkien interesak eta materialak babes dakizkien eskubidea.

28. atala

Pertsona guztiei dagokien eskubidea da, Aldarrikapen honetan azaldutako eskubide eta askatasunak era eraginkorrean garatuko dituen gizarte mailako eta nazioarteko ordena ezar dadin.

29. atala

1. Pertsona orok komunitatearekiko betebeharrak ere baditu, komunitatea baita bere nortasuna guztiz eta era askean garatzeko toki bakarra.
2. Pertsona orok, gainontzeko herritarren eskubide eta askatasunen begirunea ziurtatzeko eta gizarte demokratiko bateko moral, ordena publiko eta ongizate orokorreko bidezko eskakizunak betetzeko lege ezar daitezkeen mugak baino ez ditu izango dagozkion eskubide eta askatasunez baliatzeko orduan.
3. Eskubide eta askatasun hauetaz ezingo da inor baliatu Nazio Batuen helburu eta erizpideen aurka.

30. atala

Aldarrikapen honetan jasotako ezertan ezingo da ulertu Estatuari edo talde edo norbanakoren bati Aldarrikapen honetan bertan adierazitako edozein eskubide eta askatasun deuseztatzeko ekintzak edo ihardunak burutzeko eskubidea ematen zaionik.

UMEAREN ESKUBIDEEI BURUZKO KONBENTZIOA

Nazio Batuen Batzar Orokorrak 1989ko azaroaren 20an onartua. Xedapen nagusien laburpena (Unicef Espainia).

1. Artikulua: Umearen definizioa

Ume bezala definitzen da gizaki oro bere jaiotzatik hasi eta 18 urte bete arte, adin hori baino lehenago adin-nagusitasuna lortzen ez badu behintzat.

2. Artikulua: Diskriminaziorik ez

Eskubide guztiak ume guztiei aplikatu behar zaizkie, inolako salbuespenik gabe, eta Estatuaren obligazioa da umea era guztietako diskriminazioetatik babesteko beharrezko neurriak hartzea.

3. Artikulua: Umearen interesak lehentasuna dauka

Umeari buruzko neurri guztien oinarrian, haurren interesak lehentasuna duela hartu behar da kontuan. Estatuari dagokio babes eta zaintza egokia ziurtatzea, gurasoek edota beste pertsona arduradunek horretarako gaitasunik ez dutenean.

4. Artikulua: Eskubideen aplikazioa

Estatuaren obligazioa da Konbentzio honetan onartutako eskubide guztiak eraginkorrak izan daitezen beharrezko neurriak hartzea.

5. Artikulua: Gurasoen gidaritza eta orientazioa

Estatuaren obligazioa da gurasoek eta baita familiartekoek ere umeari bere ahalmen eta gaitasunen eboluzioarekin batera doan orientazio emateko dituzten erantzukizuna eta eskubideak errespetatzea.

6. Artikulua: Bizi-iraupena eta garapena

Ume orok du bizitzeko eskubide intrintsekoa eta Estatuaren obligazioa da umearen bizi-iraupena eta garapena garantizatzea.

7. Artikulua: Izena eta nazionalitatea

Ume orok dauka jaiotzatik beretik izena edukitzeko eta baita nazionalitate bat lortzeko eskubidea ere.

8. Artikulua: Identitatea gordetzea

Estatua behartua dago umearen identitatea babestera eta, behar izanez gero, berrezartzera, baldin eta umeari identitate horren zati bat edo bere osagai guztiak (izena, nazionalitatea eta famili mailako loturak) kendu izan balitzaizkio.

9. Artikulua: Gurasoen banantzea

Umearen eskubidea da bere gurasoekin bizitzea, banantzea umearen beraren interes gorenerako beharrezkoa gertatzen den kasuetan izan ezik. Umearen eskubidea da guraso biek zuzeneko harremana edukitzea, horietako batengandik edo baita biengandik ere banandua edo apartatua egonez gero. Estatuari dagokio alderdi honen erantzule izatea, banantzea berorren ekintza batek eragina gertatzen den kasuan.

10. Artikulua: Familia berriro elkartzea

Umeen eta baita berorien gurasoen eskubidea da atzerriko edozein herritatik irtetea eta bakoitzaren herrialdean sartzea, beti ere familia berriro elkartzeko edota gurasoen eta seme-alaben arteko harremana mantentzeko.

11. Artikulua: Erretentzio eta traslado ez-zilegiak

Estatuaren obligazioa da traslado ez-zilegien kontra eta umeak atzerrian zilegi ez den moduan erretentitzearen kontra borrokatzeko beharrezko neurriak hartzea, bai hori egiten duena gurasoetako bat denean, edo baita hirugarren pertsona batek egiten duenean ere.

12. Artikulua: Umearen iritzia

Umeak bere iritzia adierazteko eskubidea dauka, eta baita iritzi hori kontuan hartua izateko eskubidea ere, haurrari dagozkion arazo guztietan.

13. Artikulua: Adierazpen-askatasuna

Ume orok du era guztietako ideiak eta informazioak bilatu, jaso eta hedatzeko eskubidea, beti ere hori egiten duenean beste batzuen eskubidearen kalterako ez baldin bada.

14. Artikulua: Pentsamendu, kontzientzia eta erlijio-askatasuna

Umeak pentsamendu, kontzientzia eta erlijio-askatasunerako eskubide osoa dauka, bere gurasoen gidaritzapean eta legeak ezarritako agindu eta mugen barruan noski.

15. Artikulua: Elkartzeko askatasuna

Ume orok du elkartzeko askatasunaren eskubidea, eta baita bilerak egiteko eskubidea, beti ere hori beste inoren eskubideen kontra ez baldin badoa.

16. Artikulua: Bizitza pribatuaren babesa

Edozein umek dauka bere bizitza pribatuan, bere familian, bere helbidean eta bere korrespondentzian beste inork muturrik ez sartzeko eskubidea eta baita bere ohorean erasotua ez izateko eskubidea ere.

17. Artikulua: Informazio egokia jasotzeko eskubidea

Komunikabide sozialek zeregin oso garrantzitsua betetzen dute umeei zuzendua dagoen informazioa, helburu bezala haurraren ongizate morala sustatzea duen informazioa, hedatzeko orduan. Herrien elkar-ezagutza eta elkar-ulermena, umearen kultura errespetatuz. Estatuaren obligazioa da puntu honen inguruan neurri sustatzaileak hartzea, eta umea, bere ongizaterako kaltegarria gerta daitekeen informazio eta material orotatik babestea.

18. Artikulua: Gurasoen erantzukizuna

Guraso bien erantzukizunik behinena umeen hazkuntza da eta Estatua beren eginkizun horretan beharrezkoa duten asistentzia ematera behartua dago.

19. Artikulua: Tratu txarren aurkako babesa

Estatuaren obligazioa da gurasoek edo haurren zaintzaz arduratzen den beste edozein pertsonak emandako tratu txarretatik umeak babestea eta horri buruzko neurriak, prebentzio-mailakoak nahiz tratamendukoak ezartzea.

20. Artikulua: Beren famili girotik aldenduak dauden umeen babes

Estatuaren obligazioa da beren famili girotik aldenduak dauden umei babes berezia eskaintzea, atentzio familiarra ordeztuko duten zaintzen mesedea jasoko dutela ziurtatuz edota etxe edo egoitza egoki baten ezarriak izango direla ziurtatuz, beti ere umearen jatorri kulturala kontuan hartuz.

21. Artikulua: Adopzioa

Adopzioa edo umeordetza ezagutu, onartu eta/edo baimentzen duten Estatuetan, beti ere umearen interes gorenak edukiko du lehentasunezko kontsiderazioa, adopzioa onargarria dela ziurtatzeko beharrezko garantia guztiak bertan biltzen direla segurtatuz, hala nola baita agintari eskudunen baimena ere.

22. Artikulua: Ume errefuxiatuak

Babes berezia eskainiko zaie errefuxiatutzat jotzen diren umei edota errefuxiatuaren estatutua eskatzen dutenei, eta Estatuaren obligazioa da erakunde eskudunekin lankidetzan aritzea, aipatu babes eta asistentzia hori garantizatzeko.

23. Artikulua: Ume ezinduak

Mentalki edo fisikoki ezinduak diren umeek, beren autoaskitza eta erabateko gizarte-integrazio aktiboa lortzera bideratuak dauden zaintzak, hezkuntza eta trebakuntza bereziak jasotzeko eskubidea daukate.

24. Artikulua: Osasuna eta zerbitzu medikoak

Umeek ahalik eta osasun-mailarik altuena gozatzeko eskubidea dute, zerbitzu medikoetara eta errehabilitazioko zerbitzuetara irispidea edukitzeko eskubideaz gain, arreta berezia jarri osasunaren lehen mailako atentzioarekin, zaintza prebentiboekin eta haur-hilkortasunaren beharakadarekin zerikusia dutenengan. Estatuaren obligazioa da umearen osasunarentzat kaltegarriak izan daitezkeen usadio eta ohitura tradizionalak desagertzera bideratuak dauden neurri egokiak hartzea.

25. Artikulua: Internamenduaren aldizkako ebaluazioa

Osasun fisiko edo mentalaren atentzio, babes edo tratamendurako agintari eskudunen aginduz internatua izan den umeak bere internamendu hori eragin zuten baldintza eta xehetasun guztien aldizkako berrikuspen eta ebaluazioa egiteko eskubidea dauka.

26. Artikulua: Gizarte-segurantz

Ume orok dauka gizarte-segurantzaren mesedea jasotzeko eskubidea.

27. Artikulua: Bizi-maila

Ume orok dauka bere garapenerako egokia den bizi-maila bat jasotzeko eskubidea eta gurasoen erantzukizun behinenetako bat da hori haurrari eskuratzea. Estatuaren obligazioa da erantzukizun hori asumitua izan dadin neurri egokiak hartzea, eta egiaz asumitua izan dadila egikaritzea, baita janarizko pentsioa ordainduz ere hori beharrezkoa gertatuko balitz.

28. Artikulua: Hezkuntza

Ume orok du hezkuntzarako eskubidea eta Estatuaren obligazioa da gutxienez ere lehen mailako hezkuntza doakoa eta derrigorrezkoa ziurtatzea. Eskolako diziplina aplikatu arren ere umearen duintasuna errespetatu egin beharko da, gizakia den heinean.

29. Artikulua: Hezkuntzaren helburuak

Estatuak onartu behar du hezkuntza umearen nortasuna eta gaitasunak garatzera bideratu behar dela, haurra bizitza heldu aktiborako prestatu ahal izateko, oinarritzko giza eskubideenganako errespetua sustatuz umearengan, eta norberaren balio kultural eta nazional propioenganako nahiz bereaz bestelako zibilizazioenganako errespetua garatuz.

30. Artikulua: Gutxiengoetako edo populazio indigenoetako umeak

Gutxiengo jakin bateko umeek nahiz populazio indigenoetako umeek beren bizitza kultural propioa edukitzeko, beren erlijio berezia praktikatzeko eta beren hizkuntza propioa erabiltzeko eskubidea dute.

31. Artikulua: Aisia, jolasa eta kultur jarduerak

Umeak aisiarako eta jolaserako eskubidea dauka, eta baita jarduera artistiko eta kulturaletan parte hartzeko ere.

32. Artikulua: Adin txikikoen lana

Estatuaren obligazioa da umea bere osasun, hezkuntza edo garapenarentzat kaltegarria gerta daitekeen edozein lan egikaritzetik babestu edo begiratzea; baita enplegu batean onartua izateko gutxieneko adinak ezarri eta berorren baldintzak arautzea ere.

33. Artikulua: Estupefazianteen erabilera eta trafikoa

Umearen eskubidea da estupefazianteen eta substantzia psikotropikoen erabileratik babestua izatea, eta substantzia horien produkzioan edo banaketan nahasiak egon daitezen eragozteak.

34. Artikulua: Esplotazio sexuala

Umeak esplotazio eta abusu sexualetatik babestua izateko eskubidea du, eta eskubide horren barruan sartzen dira prostituzioan edota usadio edo praktika pornografikoetan erabiliak izatea.

35. Artikulua: Umeen salmenta, trafikoa eta salerosketa

Estatuaren obligazioa da umeen salmenta, trafikoa eta salerosketa galarazteko eta prebenitzeko beharrezko neurri guztiak hartzea.

36. Artikulua: Bestelako esplotazio-forma batzuk

Umearen eskubidea da 32, 33, 34 eta 35. artikuluetan kontuan hartuak izan ez diren bestelako esplotazio-forma guztien kontrako babesak jasotzea.

37. Artikulua: Tortura eta askatasun-gabetzea

Ezein ume ez da torturatua izango, ezta tratu krudel, anker edo bihotz-gabekorik jasango, heriotza-zigorrik, betirako presoaldirik edota atxilotze nahiz gartzeleratze legez kontrako edo arbitrarioz ezarriko ere. Askatasun-gabetua izan den ume oro gizatasunez tratatua izango da, helduengandik aparte mantendua egongo da, bere familiarekin harremanak edukitzeko eskubidea gordeko du eta asistentzia juridikoa eta bestelako laguntza egokiak berehala eskuratuko zaizkio.

38. Artikulua: Gatatzak armatuak

15 urte bete aurretik umeak ezingo du zuzenean inolako liskarretan parte hartu ezta indar armatuek errekutatua izan ere. Gatatzak armatuen eragin eta erasanpean dauden ume guztiek babes eta zaintza bereziak jasotzeko eskubidea daukate.

39. Artikulua: Errekuperazio soziala eta bergizarteratzea

Estatuaren obligazioa da torturaren, gatazka armatuen, abandonuaren, tratatu txarren edota esplotazioaren biktime diren umeei tratamendu berezia jaso dezaten neurri egokiak hartzea, haur horien errehabilitazio soziala eta berregintzea ziurtatzeko.

40. Artikulua: Adin txikikoen justizia administratzea

Akusatua den edozein umek, edota legeak hautsi edo urratzeagatik errudun deklaratu den edozein umek bere oinarrizko eskubideak errespetatuak izan daitezkeen eskubidea dauka, eta batez ere ekitatezko prozedura baten garantia guztiak aprobetxatzeko eskubidea, eta baita bere defentsa prestatu eta aurkeztu ahal izateko asistentzia juridikoa edota bestelako laguntza egokiak edukitzeko eskubidea ere. Posible denean, prozedura judizialetera ez jotzeko eta instituzio berezietan ez inbatzeko ahaleginak egingo dira.

41. Artikulua: Indarrean dauden arauen errespetua

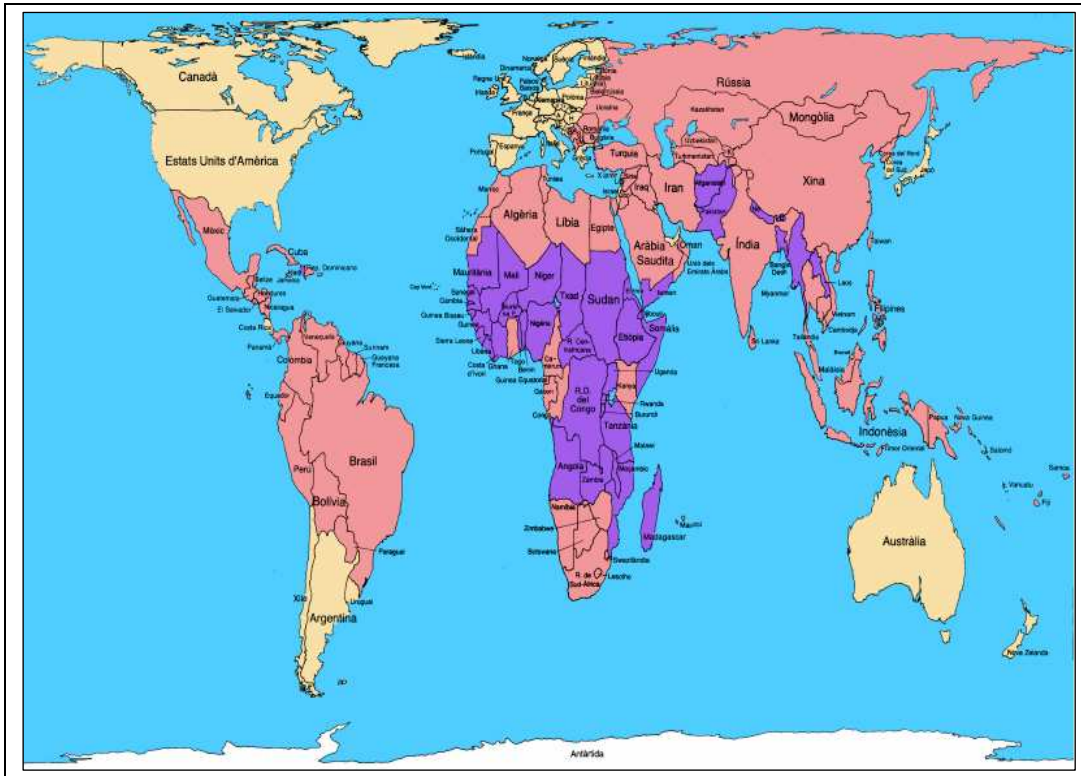
Nazioko lege batek edota Estatu horretan indarrean dagoen bestelako nazioarteko xedapen batek ezarritako arau bat Konbentzio honetako xedapen analogoa baino umearentzat faboragarriagoa gertatzen den kasuan, aipatu xedapen edo arau faboragarriago hori aplikatuko da.

Haurren Eskubideen gaineko Deklarazio Unibertsala

Laburbilduta eta modu errazean

1. Berdintasunerako eskubidea, arraza, erlijioa edo nazionalitatea edozein dela ere.
2. Babes berezi baterako eskubidea, osasuntsu eta libre hazi daitezkeen fisikoki, mentalki eta sozialki.
3. Izena eta nazionalitatea edukitzeko eskubidea
4. Elikadura, etxebizitza eta medikuen zaintza egokia izateko eskubidea.
5. Fisikoki edo mentalki ezinduak diren haurrek eskubide izan behar dute hezkuntzarako, eta laguntza bereziak eman behar zaizkie.
6. Ulertuak eta maitatuak izateko eskubidea gizartearen eta familiaren aldetik.
7. Hezkuntza doan jasotzeko eskubidea. Dibertitzeko eta jolasteko eskubidea.
8. Arreta eta laguntza eskubidea arrisku kasuetan.
9. Lan-esplotaziotik abestu behar dira haurrak eta ezin dira abandonatu.
10. Solidaritatea, adiskidetasuna eta justizia sustatzen dituen hezkuntza jasotzeko eskubidea dute haurrek.

8. Peters-en Mapa

A ze mapamundi arraroa, ezta? Esan liteke irudia dokumentuan sartzean “desitxuratu” egin dela. Bada ez, mapa ondo dago; izan ere, munduaren itxura ondoen erakusten digun plano da. Orduan, zergatik ikusi ohi dugu zapalago? Normalean Mercator-en Mapa erabiltzen delako.

Mercator-en proiektzioa

Mercator-en mapa 1569. urtean sortu zen; garai hartan marinelek belaz lagundurik zeharkatzen zituzten ozeanoak, egurrezko itsasontzietan, izarrak gidari zituztela. Proiektzio horren arrakasta honela azal daiteke: bertan egindako edozein lerro zuzenek egiazko ibilbidea erakusten du, eta mapan markatutako angeluari itsasorrazaren bidez jarraituz, ondo nabiga daiteke. Herrialdeen itxura egiazkoa da, baina horien azalera berezkoa baino askoz handiagoa da latitude altuetan, Europan eta Iparramerikan, munduko aberastasun osoaren %80 kontzentratzen den herrialdeetan hain zuzen.

Peters-en proiektzioa

Mapa hau Arno Peters historialari eta kartografoak proposatu zuen Alemanian 1974an eta sekulako eztabaida piztu zuen. Peters-en proiektzioa proiektzio zilindrikoa eta konformea zen, Mercator-ena bezala. Baina, aurrekoak ez bezala, matematikoki zuzentzen du altitude altuen distorsioa. Peters-en proiektzioak munduaren **irudi eurozentrikoa** baztertzten du. Eskalak gutxien desitxuratzen dituen proiektzioa da. Dauden proiektzio guztietatik bera egokitzen da ondoen munduaren benetako neurrietara.